

AVLSPLAN FOR NORSK VARMBLODS RIDEHEST

Fastsatt av styret i Norsk Hestesenter første gang 24. april 1995,
sist revidert og vedtatt 18.november 2010.

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	4
1.1	Ridehestavlen	4
1.2	Ny avlsplan for NV	5
1.3	Arbeidet med avlsplanen videre	6
2	OVERORDNET AVLSMÅLSETTING FOR NORSK VARMBLODS RIDEHEST	6
2.1	Innledning.....	6
2.2	Intensjon og innhold i Avlsplanen – nye begreper og forvaltning av avlsmålet	7
3	AVLSMÅL FOR NORSK VARMBLODS RIDEHEST	8
3.1	Rasebeskrivelse varmbloids ridehest.....	8
3.2	Egenskaper som vektlegges for å nå avlsmålet	9
	Eksteriør 10	
	Bruksegenskaper	10
4	UTVALG AV HINGSTER - KÅRING	12
4.1	Kåringsbestemmelser	13
4.1.1	Kåring – myndighet	13
4.1.2	Utstillingsrett, klasseinndeling og krav.....	14
4.1.3	Premiering.....	18
4.1.4	Interimkåring.....	19
4.1.5	Dispensasjon	19
4.2	Kriterier for kåring/individbedømmelse.....	19
4.2.1	Individbedømmelse – omfang.....	19
4.2.2	Avkomsbedømmelse.....	23
4.2.3	Sæd fra død hingst	23
4.2.4	Godkjenning av utenlandske elitehingster	23
4.2.5	Bruk av fersk og frossen importert sæd	23
4.2.6	Bruk av egen ukåret hingst på egen hoppe.....	24
4.3	Eier av kåret hingsts forpliktelser.....	24
5	RANGERING AV HOPPER.....	24
5.1	Hoppebedømmelse	24
5.2	Utstillingsbestemmelser	27
5.2.1	Stambokføring av hopper.....	27
5.2.2	Utstillingsrett og utstillingsklasser.....	27
5.2.3	Bedømmelse av fullblodshopper i Norsk Varmblod.....	27
5.3	Premieringssystem for stambokmeritterende individbedømmelse av hopper.....	27
5.4	Premiering	27
5.4.1	1.premie – Rød/hvit/blå sløyfe.....	27
5.4.2	2.premie – Rød sløyfe	28
5.4.3	3.premie – Blå sløyfe	28

5.4.4	Godkjent grad – Grønn sløyfe.....	28
5.5	Typegodkjenning.....	28
5.6	Reglement Elitestatus.....	29
5.7	Vedlegg til individbedømmelse av hopper i Norsk Varmblod vedrørende sportsresultater/bruksprøver.....	29
5.7.1	Sportsresultater.....	30
5.7.2	Godkjenning av bruksprøver fra andre avlsforbund.....	30
5.8	Eliteskuet.....	30
5.9	Embryotransplantasjon.....	30
6	BEDØMMELSE AV FØLL OG UNGHEST.....	31
6.1	Utstillingsbestemmelser.....	31
6.1.1	Utstillingsrett og utstillingsklasser.....	31
6.2	Føllbedømmelse.....	32
6.3	Bedømmelse av 2-års unghest.....	32
6.4	Unghesttest for 3- og 4-åringer (alle kjønn).....	33
6.4.1	Bedømningsdisipliner.....	33
6.4.2	Premiering for 3 og 4 år gamle hester (3-årstest + 4-årstest).....	34
7	AVLSREGULERENDE TILTAK.....	35
7.1	Import og eksport.....	35
8	AVLSSTIMULERENDE TILTAK.....	36
8.1	Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Varmblod (NV).....	36
8.1.1	Datafangst Sport-Avl – ”Sentral hestedatabase”.....	36
8.1.2	Hingstekatalog/hingstestambok.....	36
8.1.3	Hingstekåring.....	36
8.1.4	Føll-/Unghestskue/3- og 4-årstest/hoppeutstillinger.....	36
8.1.5	Avlschampionater – Unghestklasser avdeling B.....	37
8.1.6	Dommerutdanning – testtrytterdommere, eksteriørdommere og konkurransedommere.....	37
8.1.7	Unghestutdanning.....	37
8.1.8	Andre tiltak.....	37
8.2	Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Hestesenter (NHS).....	37
8.2.1	Hingsteutstillinger.....	38
8.2.2	Hoppe- og unghestutstillinger.....	38
8.2.3	Individregistrering og utgivelse av stambok.....	38
8.2.4	Annen økonomisk støtte til avlsarbeid.....	39
9	OPPFØLGING AV AVLSPLANEN.....	39
9.1	Revisjon av avlsplan.....	39
9.2	Endringsforslag.....	39
10	KLAGEBEHANDLING AV UTSTILLINGS- OG KÅRINGSavgjørelser.....	40
11	VEDLEGG.....	41

1 INNLEDNING

1.1 Ridehestavlen

Norsk Forening for Varmblodig Hesteavl (NFVH), fra 2000 Norsk Varmblod), ble dannet i 1908 for å fremme avlen av ride- og kjørehester i Norge (da under navnet Norsk Forening til Hesteavlens Fremme). Det ble benyttet mye fullblod, noe anglo-normanner og fra 1920-tallet ble også hannoveranerhingster importert. Rett etter siste verdenskrig gikk foreningen inn i Norsk Jockeyklubb som den hadde vært med på å bygge opp.

I 1967 ble foreningen reaktivert og de første hingster innkjøpt fra Sverige i foreningens regi. Mest kjent er Juan, som fikk stamboknummer 001 i Norsk Varmblod. Da de første avlshingstene ble godkjent for avl var det både til reinavl på varmbloids ridehest og til kryssingsavl med dølehopper. Dette kryssingsopplegget ble, selv om det stod mot kåringslovens innhold, godkjent av Staten ved Statskonsulenten i hesteavl og ble praktisert fra begynnelsen av 1970-tallet og ut i 1980-årene. I denne perioden ble 200-300 hopper bedekt med ridehingst hvert år.

Hingster og hopper ble premiært på utstillingene stort sett etter de samme regler som for de norske rasene, bortsett fra bruksprøvekravene som i begynnelsen var rideprøver og/eller longering for å vise gangartene på utstillingen.

Den første stamboka for NV ble utgitt av foreningen (ansvarlig Odd Vangen) i 1983 der stambokreglene med ett A- og ett B-register ble praktisert. A-registeret inneholdt alle premierte/godkjente hingster og hopper med 3 generasjoners godkjent ridehestavstamning. B-registeret inneholdt bedømte hopper av ridehesttype uten godkjent avstamning og dølehestkryssinger. Til sammen 32 hingster og 166 hopper godkjent/premiert i perioden 1973-1981 var inkludert i den første stamboka. NV søkte om at Staten skulle ta ansvar for stambokføring av Norsk varmbloids ridehest, og de overtok stambokføringen fra alle dyr fra 1983. Stambok nr 2 ble utgitt av Statens Fagteneste for Landbruket i februar 1987 med 14 nye hingster og 109 hopper premiert 1982-1986. I den første stamboka var det hingster med svensk avstamning som dominerte, fra den andre stamboka har det vært dansk avstamning som har dominert den norske ridehestavlen både for norskfødte hester og importert. Foreningen startet et frivillig registreringssystem for føll allerede fra begynnelsen av 1970-tallet. Dette registreringssystemet ble beholdt til Norsk Hestesenter startet registrering av alle født føll i rasen fra føllårgangen 1990.

NV gikk videre med egne avlstiltak og arrangerte den første kvalitetsbedømmelsen for 4-årige ridehester i 1981 (31 deltakende hester). NV ble da arrangørteknisk definert som en regional kvalitetsbedømmelse i det svenske systemet. Senere overtok NV eneansvaret for gjennomføringen av kvalitetsbedømmelsene. Til sammen har ca 600 hester blitt bedømt i dette systemet fram til og med 2006. Kvalitetsbedømmelsene fungerte også som bruksprøve for de avlsgodkjente unghingstene i perioden 1983- 2006. De avlsgodkjente unghingstene måtte gjennomføre kvalitetsbedømmelsen med resultater blant den beste 1/3 for å bli videre godkjent/premiert (eller blant den beste 1/4 for de hingstene som av ulike grunner gjorde bruksprøve først som 5-åringer).

Sammen med de andre rasene i Norge fikk NV sin første helhetlige avlsplan fra 1995 (se fellesdelen). Her ble avsmålet fastsatt med 30 prosent vektlegging av eksteriør og 70 prosent vektlegging på bruksegenskaper inkl. holdbarhet og lynne. Avlsplanene inneholdt også reglene for diskvalifiserende lidelser, utstillings- og bruksprøveregeter etc. etc.

I 1997 ble det etablert en arbeidsgruppe som skulle utrede mulighetene for et mer systematisk samarbeid mellom sport og avl her i Norge. Etter modell fra våre nordiske naboer ble det introdusert et konkurransetilbud tilpasset stambokførte unghester, og et system for finansiering av pengepremier av en slik størrelsesorden at det ville virke som et selvstendig insentiv til å avle og produsere hester her hjemme. I 2000 ble samarbeidet formalisert gjennom selskapet Norsk Breeders Trophy AS, eiet av Norges Rytterforbund og Norsk Varmblod med en halvpart hver. NBT AS omfatter sprang, dressur og feltritt; statuttene blir utarbeidet i samarbeid mellom de to organisasjonene, som på denne måten utvikler kunnskap og forståelse for hverandres egenart og faglige prioriteringer. En har sett at norske ryttere evaluerer Breeders resultater som verdifulle og at konkurransene i regi av NBT øker i omfang og kvalitet. Fra 2009 oppløses selskapet NBT AS og NV overtar ansvaret for tiltaket ("Breeders").

I de senere tiår har prestasjoner og konkurranseresultater fått økende betydning i internasjonal ridehestavl. Samtidig har også konkurransen mellom avlsforbundene i Europa økt. Dette har bidratt til at kravene til en profesjonell ridehestavl har økt, også i Norge. Nå, 12-13 år etter at avlsplanene ble etablert, har det derfor vært aktuelt med en ny gjennomgang av avlstiltakene. Den internasjonale utviklingen av prestasjonsavlen har gjort at den moderne varmbloidshesten har blitt et "prestasjonsdyr" som videreutvikles ved systematisk populasjonsavl på tvers av grenser, samarbeid mellom søsterorganisasjoner i naboland og verdens sportshestavlorganisasjon ("World Breeding Federation for Sport Horses"). Også oppdretterne ønsker forbedringer av avlstiltakene i mer internasjonal retning; de ønsker å avle mer hest i Norge, å avle en internasjonal ridehest i tråd med internasjonal utvikling og demme opp for den store importen av ridehester til Norge. Dette er en mulighet til å kunne drive oppdrett som en næring også i Norge. Norsk Varmblod har derfor de siste årene sett det som nødvendig å se på nye løsninger for mange elementer i avlen.

1.2 Ny avlsplan for NV

For Norsk Varmblod sin del behøves forbedringer av avlstiltakene i mer internasjonal retning og et avlsteoretisk/avlsmessig grunnlag for avlen fremfor en tilnærming basert på norsk tradisjon. Dette innebærer at utviklingen i varmbloidsavlen i Norge bør gå i retning av flere egne avlsarrangementer, i tråd med de spesielle bedømmings- og testingsbehov rasen har:

- Samarbeid med søsterorganisasjonene i World Breeding Federation for Sport Horses og Arbeidsgruppen for Nordisk Varmblod (gjenkjennelig og godtakbart avlssystem - utveksling av avlsdyr og data)
- Bedømmelse og seleksjon etter poengskalaer/systemer som er utviklet på ridehest i våre naboland og som har vist seg å ha en viss arvbarhet (sikkerhet i utvalget, avlsverdberegninger),
- Normalfordelte poengkurver/premiegrader/en klasse for hoppene fremfor et system med utstillingsklasser basert på lav premie på unge dyr/usikker informasjon og høy premie på eldre dyr/sikker informasjon.
- Tidlig bedømmelse, dvs føllbedømmelse samt hovedvekt på 3- og 4-årstesten ved premiering og stambokføring hopper.
- Ny utvidet testing av hingster til kåring, både for å øke sikkerheten i utvalget og tilnærme oss hingsteutprøvingen i våre naboland.

Norsk Varmblod har i 2006 derfor vedtatt ny avlsplan, gjeldene for vår avlsorganisasjon f.o.m 2007, endelig godkjent av Norsk Hestesenter 09.november 2007. NV har med dette steget tatt et større ansvar for utvikling av eget avlsarbeid enn tidligere.

Revisjonsarbeidet av Avlsplanen er forestått av Avlsutvalget og Veterinærfaglig utvalg i NV over en 3-årsperiode. Avlsutvalget har i avlsutningsfasen til denne del av revisjonsarbeidet bestått av: Cecilie Kilde (leder), Odd Vangen, Ole Jørgen Jørgentvedt, Guri Haarr og Cathrine F. Andersen. I første fase av arbeidet var også Jørn Kongelstad og Magne Lilleeng med. Veterinærfaglig utvalg har bestått av: Mette Hansson (leder), Ole Jørgen Jørgentvedt, Ulrich Ohm og Kristin Brækken.

Norsk Ryttersport har hatt en enorm utvikling de siste tiår. Med mer enn 40 tusen medlemmer, 5000 aktive ryttere og 10 tusen registrerte konkurransehester, utgjør ryttersporten et stort potensial for økt norsk avl. En ser også at hesters avstamning, hvilket avlsforbund de tilhører og hvilken avl som drives har sterk økende interesse i rytterkretser. Derfor vil en profesjonaliseringen av norsk avl inkl bruk av prestasjoner i avlsverdbestemmelsene, ha stor betydning ikke bare for NV men for hele det norske ryttermiljøet.

1.3 Arbeidet med avlsplanen videre

Det videre arbeid med avlsplanen vil være en dynamisk prosess, der praktisk erfaring med ny ordning samt ny kunnskap/forskning vil innvirke. Det gjenstår fortsatt en god del revisjonsarbeid og utfordringer som så langt ikke er løst. Av de viktigste oppgavene kan nevnes

- bruk av resultater fra ryttersporten inn i avlsverdberegningene
- bruk av databaser med informasjon om alle testresultater og eksteriørbedømmelser for hester av NV.
- oppfølging i bruk av og standardisering av karakterskalaer og bedømmelse på alle trinn
- operative dataløsninger for beregning av avlsverdier.

Avlsutvalget arbeider fortløpende med Avlsplanen, og der vil innspill fra enkeltmedlemmer, regioner, dommere, og samarbeidspartnere være en viktig del av denne prosessen. På bakgrunn av et slikt arbeid kan Avlsutvalget eventuelt innstille endringsforslag overfor Styret/ Representantskapet i NV. Se for øvrig kapittel 9 for gangen i revisjonsarbeidet.

2 OVERORDNET AVLSMÅLSETTING FOR NORSK VARMBLODS RIDEHEST

2.1 Innledning

Et effektivt avlsarbeid forutsetter god individregistrering. I større grad må alle fødte føll registreres. En fullstendig registrering vil gi grunnlag for prestasjonsavl og bedre statistikk og fruktbarhet for både hingsten og hoppa. NV skal medvirke til at all varmblodig hest som registreres i Norge, imøtekommer internasjonale krav. Reglene for godkjennelse av varmbloodsavstamning samt registreringsregler for varmbloods ridehest i Norge er å finne i eget dokument.

Antall registrerte varmbloids ridehester født i Norge i tidsrommet 1990-1998 var vel 300 stykker, fra 1999-2005 vel 650 stykker. Det importeres et stort antall konkurransehester og bruk av importert sæd i avlen er omfattende. Et viktig mål for foreningen er å fremme avlen av norsk hest, og å tilby norsk oppdrettet hest til de ulike grenene i hestesporten.

Interessen for ridesporten har vært sterkt stigende de siste årene. Det drives konkurranseridning innenfor sprang, dressur og feltritt. Antall hester registrert i konkurransesammenheng (hestelisens) utgjorde i år 2000 ca 6.500, i 2006 ca. 16.500. Sporten er organisert i Norges Rytterforbund, som hadde ca 22 000 medlemmer i år 2000, i 2006 ca. 40.000 medlemmer, hvorav 6.500 rytterlisenser. Det anses som svært viktig at data fra de ulike sportsarrangementene benyttes i det framtidige avlsarbeidet. Kun ved utnyttelse av all tilgjengelig informasjon kan intensjonene i avlsmålet nås.

Avlsplanen skal medvirke til et for rasen og brukerne tjenlig og planfast avlsarbeid. Derigjennom sikres en langsiktig forvaltning av populasjonen.

2.2 Intensjon og innhold i Avlsplanen – nye begreper og forvaltning av avlsmålet

Avlsutvalget i Norsk Varmblod har revidert kåringsystemet for kåring av hingster i Norsk Varmblod, det være seg både tidligere klasseinndeling, bruksprøvene og premieringssystemet, samt premieringssystemet for hopper og unghest slik at Norsk Varmblods Stambok kan være attraktiv og konkurransedyktig overfor hestenæringen her i landet og utenfor Norges grenser.

Hovedmålet har vært å stimulere avlsfremgangen og å øke tilnærmingen til våre nabolands stambøker. Hovedlinjene i tidligere kåringsystem ligger fast. Endringsforslagene er del av en naturlig og nødvendig moderniseringsprosses for å kunne oppfylle intensjonen i avlsplanen.

Revisjon av avlsplan har hatt til hensikt å bedre avprøvningsystemene så vel kvantitativt som kvalitativt.

1. Det er innført en grundigere avprøving (både hopper og hingster):
  - Bredden i avprøvingen er vesentlig forbedret (gang og sprang), samtidig som systemet bedre måler og premierer både sprang- og gangartsegenskapene med større vekt på spesialdisiplin fremfor en "allround" innfallsvinkel. Dette for å unngå at hesteeier *velger* disiplin (som 3-4 års). Isteden *premieres* det innen spesialdisiplin for å stimulere både oppmøte til utstilling og avl i begge disiplinene.
  - Introduksjon av bruksprøve for hingstene (fase 1 og 2 – til sammen 8 dager)
  - Ingen hingster settes i avl uten at ridbarhet er vurdert (øke sikkerheten i utvalget på unge hingster, reduksjon av generasjonsintervallet).
  - Registrering av stallvaner som eget punkt (hingster)
  - Sterk fokus på avlsavprøving av **unge hopper** med større grad av ridbarhetsvurdering. Både gangartsprøve og sprangprøve/egenrytter og testtrytter (3-/4-årstest som et sports- og avlsarrangement).
  - Sterkere vekt på premiering som et aktivt avlspolitisk virkemiddel ved rangering av individene både for hingster og hopper: Man ønsker å stimulere til at unge hopper vises på utstilling og settes i avl. Premiegraden hoppene tildeles baseres på testede og bedømte individegenskaper, ikke avkom. Kravene til premiene (Godkjent grad, 3. premie, 2. premie og 1. premie) er derfor endret.
NB! I ny Avlsplan beholdes gammel terminologi vedrørende premiering, men premiegradene er definert med nytt innhold.
  - Økt fokus på avkomsvurdering.

- Vedrørende helse og holdbarhet har veterinærfaglig utvalg presentert et mer omfattende faglig redskap som korresponderer med klassifiseringen i andre avlsforbund.
2. Protokollen/regelverket knyttet til den enkelte bedømmelse i det nye systemet er standardisert for å oppnå øket sikkerhet i utvalget.
- Dommerne skal foreta registrering og utvelgelse i henhold til protokoll for avprøving og avlsfaglig/avlspolitisk intensjon.
  - Kåringsnemnda for varmbloids ridehest oppnevnes av Norsk Hestesenter etter innstilling fra Norsk Varmblod. Den foretar kvalitativ vurdering og seleksjon av avlsmaterialet og utformer grundige kåringsbeskrivelser.
  - Retningslinjer for hvordan faglig og teknisk personell skal forholde seg i de ulike avprøvingssituasjoner er derfor beskrevet i avlsplanen.

3 AVLSMÅL FOR NORSK VARMBLODS RIDEHEST

Overordnet avlsmål for Norsk varmbloids ridehest

Norsk Varmblod har som mål å avle en sunn og funksjonsdyktig typefast og edel prestasjonshest. Den skal være høystilt, korrekt, storlinjet og holdbar. Den skal ha et godt temperament, god samarbeidsvilje og lette fremadgripende bevegelser passende for dressur, sprang eller feltritt på internasjonalt nivå.

Egenskaper som avlsmessig skal forbedres er eksteriør, bruksegenskaper, holdbarhet, lynne og fruktbarhet. I avlsmålet vektlegges egenskapene som vist nedenfor.

Egenskap	Vektlegging i %
Eksteriør	40
Bruksegenskaper inkl. holdbarhet og lynne	60
Fruktbarhet	Kan føre til uttrangering

3.1 Rasebeskrivelse varmbloids ridehest

Type:

Begrepet type omfatter rasens totale særpreg. Varmbloids ridehest er en edel, høystilt, korrekt og storlinjet hest passende for all ridebruk. Den har en passende andel foreddlerblod, for å oppnå en prestasjonsberedt, modig og energisk hest. At hesten er storlinjet betyr at de forskjellige delene som hals, bryst, skulder, rygg og lår er velmarkerte, store og muskuløse. Viktigst er det at hesten er velproporsjonert, d.v.s. harmonisk bygget (3 like store deler mellom loddrette linjer ved bogspiss, laveste punkt på manke, hoftehjørne og seteben), og at

den har et utpreget feminint eller maskulint uttrykk. Størrelsen kan variere mye, dog ønskes en hest mellom 160 til 170 cm. i stangmål.

Hode, hals og kropp:

Ridehestens hode skal være uttrykksfullt, tørt og edelt, med store øyne og godt kjønnspreg. God overgang mellom hode og hals. Halsen skal være lang og vel ansatt, med en svak velving.

Det er svært viktig at hesten har et godt salleie, slik at rytteren kan påvirke hesten på rett måte. Manken er særdeles viktig, den skal være velmarkert og lang. Skulderen skal være lang og skrå. Ryggen må være sterk og av middels lengde. Lenden skal være middels lang, bred og muskuløs. Brystet skal være middels dypt og bredt, med en oval ribbensvelving som muliggjør en optimal sjenkelplassering.

Krysset ønskes langt, bredt og muskuløst, med moderat helling. Dette fordi vinkelen mellom lårbein og hoftebein er særlig viktig for bruken, da påskyt og bakbeinsaktivitet er avhengig av at hesten kan "sette seg". Dette er overordentlig viktig både for en sprang- og en dressurhest - all ridning begynner bakfra. Lårene ønskes dype og muskuløse, med gode underlår.

Bein, beinstilling og korrektheten i bevegelsene:

Også kalt fundament. Beina skal være sterke, tørre og velstilte, med passende vinkler i has og koder, velmarkerte ledd med jevne overganger, korte og flate piper samt middellange koder. Høvene skal være velformede med god hornkvalitet. Størrelsen på ledd og høver skal stå i forhold til resten av dyret. Bevegelsene skal være så korrekte som mulig, dvs. beina skal føres frem på en rett linje, sett både forfra og bakfra.

Skritt:

Skal være rent, taktmessig og fremadgripende. Bevegelsen skal være avspent, ledig og gå gjennom hele kroppen, med god bakbeinsaktivitet (kne- og haseaksjon).

Trav:

Taktmessig, ledig, velbalansert og veivinnende, med god skulderfrihet og bakbeinsaktivitet (kne- og haseaksjon).

Galopp:

Ren, taktmessig og fremadgripende med god bæring, balanse og elastisitet.

3.2 Egenskaper som vektlegges for å nå avlsmålet**Indeks**

Eksteriørindeks, gangartsindeks og sprangindeks er ment å gi en tallverdi for egenskaper som vektlegges i avlen, for det enkelte individ.

Hesten kan forandre indekstall ved flere gangs bedømmelse. Det er naturlig da hesten stadig er i utvikling, og det vil også variere etter hvordan framvisningen lykkes.

Eksteriør

Det legges vesentlig vekt på eksteriørets funksjonalitet. Dette anses av elementær betydning for bruken av hesten. I helhetskarakteren vektlegges delkarakterene noe ulikt for spranghester, dressurhester og foredlerhester.

Bedømmelsen skjer i henhold til "Dommerkort-Varmblods Ridehest" i 7 delmomenter:

- Type (størrelse/kroppsform – mankehøyde, pipeomfang og brystomfang - og type)
- Hode, hals og kropp (hode, hals, skulder/manke, overlinje, kryss og lår)
- Bein, beinstilling og korrektheten i bevegelsene
- Bevegelse i skritt
- Bevegelse i trav
- Bevegelse i galopp
- Helhetsinntrykk

Det kan benyttes hele og halve karakterer på en skala fra 0-10.

Helhetskarakteren er en skjønnsmessig helhetsvurdering av hestens eksteriør og bevegelser vist løs og for hånd. Gjennomsnittet av enkeltkarakterene er ikke relevant i sammenhengen, men helhetskarakteren kan ikke være lavere eller høyere enn nivået på delkarakterene.

EKSTERIØRINDEKS: Helhetskarakteren basert på hestens eksteriør og bevegelser
--

Bruksegenskaper

Bruksegenskaper som vektlegges i avlsarbeidet er:

- Gangarter (skritt, trav, galopp ved rideprøve)
- Sprangegenskaper (teknikk, kapasitet, galopp - løs eller under rytter)
- Ridbarhet (testrytterprøve/prestasjonsvurdering)
- Helse/Holdbarhet
- Lynne/Temperament

Bruksegenskapene vurderes gjennom bruksprøver på utstillinger og/eller prestasjoner fra konkurranser.

For dressurhesten legges det vekt på en hest med stor innundergripen og bæring samt en god kne- og haseaksjon. Skrittet skal være smidig, ledig og taktfast, travet elastisk taktfast og med god bæring. Galoppen skal være ledig og taktfast med god bæring og balanse. Videre legges det stor vekt på god ridbarhet, fremmadbygdning og mot.

For spranghesten legges det vekt på en kraftfull og smidig hopning med stor kapasitet og god teknikk. Det legges vekt på taksasjon, beinteknikk og bruk av rygg, samt en smidig og ledig galopp med god balanse. Videre legges det stor vekt på naturlig forsiktighet, stort mot, overblikk, og god ridbarhet, samt at hesten hopper rasjonelt i forhold til hinderhøyden.

Kapasitet bedømmes i begge disipliner som talent, evner og utviklingspotensial som hhv. dressur- eller spranghest.

Ved vurdering av ridbarhet legges det vekt på hestens oppmerksomhet, aksept av og svar på hjelperne, gålyst i arbeidssituasjonen og lærevillighet.

Holdbarhet er et uttrykk for utviklingen i helsetilstand over tid ved bruk av hesten. Begrepet holdbarhet brukes derfor kun for hester i de eldste klassene, for de yngre hestene brukes begrepet helsetilstand. Helsetilstand bedømmes som en del av eksteriørbedømmelsen på utstilling. Holdbarhet bedømmes på grunnlag av resultater fra utstillinger og konkurranser over tid.

Lynne eller temperament blir i hovedsak vurdert gjennom bruksprøvene, men også kåringsnemnd/dommere og veterinær skal vurdere lynnet til hesten. Hesten skal utvise ærlighet, mot, sikkerhet og stabilitet i all fremtreden.

Gangartsprøve:

Utføres for å vurdere hestens potensial som dressurhest, og inneholder følgende delmomenter, vist under rytter:

- Skritt
- Trav
- Galopp
- Ridbarhet

Dommerne bedømmer hestens gangarter, testrytter bedømmer ridbarhet.

Det benyttes hele og halve karakterer fra 0-10.

GANGARTSINDEKS: Skritt + trav + galopp + 2xridbarhet / 5

Sprangprøve:

Utføres for å vurdere hestens potensial som spranghest, og inneholder følgende delmomenter, vist under rytter:

- Teknikk
- Kapasitet
- Galopp
- Ridbarhet

Dommerne bedømmer hestens teknikk, kapasitet og galopp, testrytter bedømmer ridbarhet.

Det benyttes hele og halve karakterer fra 0-10.

SPRANGINDEKS: Teknikk + kapasitet + galopp + 2x ridbarhet / 5

Unntak:

1. Tre års hopper og vallaker som blir vurdert i gangartsdisiplin skal ikke ha testrytter.

Her vil ridbarhetskarakteren settes av dommerne fra marken, og det vurderes samspill mellom hest og rytter. Dette er gjort fordi man ønsker en minimal stressreaksjon for såpass unge hester.

2. Løshopping erstatter sprangprøven for alle 3-års hester. Temperament erstatter ridbarhet i sprangindeksen. Sprangindeksen merkes **L**.

3. For eldre hester vil ridbarhetskarakteren erstattes av en prestasjonsvurdering etter gitte retningslinjer.

Helse

Helse bedømmes som helsestatus ved hver visning av hester, på bakgrunn av en veterinærundersøkelse. For kommende avlshingster gjøres en forundersøkelse og en røntgen undersøkelse av hingstene før utstilling, i tillegg til den kliniske undersøkelsen på kåringsplassen. Fruktbarheten til kårede hingster vurderes ved sædprøve og drektighetsresultat.

4 UTVALG AV HINGSTER - KÅRING

Ridehestavl baserer seg på færre hingster enn hopper. Hingstene får dermed en større betydning for avlsfremgangen i populasjonen totalt sett enn hoppene, selv om hingsten og hoppen er like viktig for det enkelte individ. Det er derfor lagt størst vekt på utvalget av hingstene i avlsplanen. Utvalg av hingster til avl baseres på individbedømmelse (kåring). Individbedømmelsen skal gi grunnlag for å velge ut avlsdyr med de best ønskelige egenskaper i tråd med avlsmålet, samt gi muligheten til å påvise defekter på dyret som diskvalifiserer for bruk i avlen. For eldre hingster vil en ha tilleggsinformasjon gjennom avkom og prestasjoner.

Hingster som skal vises til kåring skal forhåndsundersøkes.

På bakgrunn av førstegangs individbedømmelse vil en 3-4 år gammel hingst kunne tilkjennes avlsgodkjennelse (kåring) for henholdsvis 2 eller 1 år. Ved førstegangs visning, uansett alder, gjennomføres 1. del av den totale individavprøvning (individtest). Denne individtesten foregår over en sammenhengende 5 dagers periode på kåringsplassen.

Den totale individavprøvningen for hingster er på 8 dager. For å oppnå en 8 dagers avprøvning kan individtesten på 5 dager utvides til en individtest på 8 dager enten gjennom en individavprøving på 3 dager og/eller via konkurranserresultater. Hingster med avprøvning fra andre forbund kan få dette godkjent som del av sin individavprøvning.

Ved 2.gangs visning (fornyng) gjennomføres individtestens 2. del. Denne delen av individtesten foregår over 3 (evt. 1) dager på kåringsplassen avhengig av alder og prestasjoner.

Kårede hingster vil så bli innkalt for 3.gang når de er 10 år og eldre etter som når de ble kåret første gang. Ved 3. gangs visning vil hingstens sportsprestasjoner inngå i en endelig individvurdering, samt at hingstens avkomsprestasjoner og holdbarhet blir vurdert. Hingsten fremstilles på kåringsplassen ved 3.gangs visning. 1 dags individtest.

Hingster med klart høy avkomsverdi kan utnevnes og premieres som Elitehingster uavhengig av alder og uten å vises for kåringsnemnd. Forutsetningen er at en viss andel av hingstens avkom viser seg å være kvalitetsdyr i konkurransesammenheng.

Kåring basert på prestasjonsvurdering

Alle hingster må gjennom en 5 dagers individtest. Hingster ved 5 eller 6 års alder kan gjøre dette uten å ha vist noe tidligere. Hingsten må dernest vise til konkurranseresultater for visningsberettigelse som 6 eller 7 åring (se krav for klasse IIb). Hingsten får ved 2. gangs visning konkurranseresultater godgjort som del av sin 3 dagers individtest slik at den 8 dagers individavprøvingen dekkes opp.

For hester som er 7 år og eldre gjelder visningsberettigelse i form av konkurranseresultat før de kan avlegge en 5 dagers individtest.

Alle hester skal kalles inn til ny individprøve på 1 dag ved 10 år og eldre. Alderen hingsten ble vist til 5 dagers individtest avgjør når hingsten kalles inn for siste individavprøving.

Hingster med bruksprøve fra annet europeisk avlsforbund godkjent av Norsk Varmblod

Hingster under 10 år som har avlsgodkjenning og har avlagt godkjent bruksprøve fra annet europeiske avlsforbund kan få dette godkjent som 5 dagers individtest. 2. gangsvisningen vil da bli en 3 dagers individtest innen spesialdisiplin

Hingster som er 10 år og eldre og er ferdig kåret i et annet avlsforbund (tilsvarende 8 dager som Norsk Varmblod krever) kan komme rett inn på individavprøvingens siste del for hingster 10 år og eldre (1 dag).

4.1 Kåringsbestemmelser

4.1.1 Kåring – myndighet

Kåring gjennomføres av oppnevnt kåringsnemnd (kåringdommere) på kunngjort offentlig utstilling. Kåring utføres i henhold til gjeldende avlsplan, og retningslinjer for kåring og kåringsnemnd. Retningslinjene er spesifisert nærmere i "[Forskrift om godkjente \(reinavla/registrerte\) dyr av hestefamilien](#)" og i gjeldende avlsplan/utstillings- og bruksprøvereglement.

Utenlandske avlshingster som meldes til norsk kåring i alle klasser skal ved påmelding legge ved dokumenterte resultater fra annet lands kåring/avlsgodkjenning, bruksprøver, sportsresultater og eventuelle avkom.

4.1.2 Utstillingsrett, klasseinndeling og krav

En hingst har full utstillingsrett og kan oppnå avlsgodkjenning hvis den er registrert med minst tre fulle generasjoner godkjent varmbloids ridehest i henhold til Norsk Varmblods registreringsregler.

Far, morfar og mormors far skal være kåret. Engelske fullblodshingster og fullblodsaraberhingster kan kåres som foredlerhingster. Dersom de har et formtall over 70, så behøver de ikke å avlegge sprang- og gangartsavprøving.

Engelske fullblodshingster og fullblodsaraberhingster med formtall under 70, gjør bruksprøver som varmblodshingstene.

For å ha utstillingsrett settes det også visse krav til hingstens prestasjoner/sportsresultater etter følgende oppstilling:

Klasse III:

1.gangs visning (hingster som ikke innehar avlsgodkjenning/kåring i NV), uansett alder:

- a) Hingster **3 og 4 år**. Det kreves ingen tidligere oppnådde konkurranseresultater. 5 dagers individtest. Tilkjennes eventuell kåringsgrad for henholdsvis 2 år (3-åringene) eller 1 år (4-åringene).
- b) Hingster **5 og 6 år**. Det kreves ingen tidligere oppnådde konkurranseresultater. Hingster som har sportsprestasjoner får ikke godtgjort dette før ved evt. neste visning i klasse IIb). 5 dagers individtest. Tilkjennes eventuell kåringsgrad for 1år.

Hingstene i klasse IIIa) og IIIb) bedømmes i følgende disipliner:

- Helse
- Eksteriør
- Gangartsprøve med egenrytter og testrytter
- Sprangprøve med egenrytter og testrytter eller løshopning
- Ridbarhetsprøve
- Temperament/stallvaner

- c) Hingster **7 år og eldre**.

For visningsberettigelse: for 7-åringene gjelder finalekvalifisering innenfor Breeders-systemet som 6-åring. Hingster 8 år og eldre må ha konkurranseresultater tilsvarende minst 3 plasseringer i MB dressur/feltritt eller 130 klasse sprang på Lands-/Elitestevne nivå. Engelske fullblodshingster, arabiske fullblodshingster og shagyaraberhingster med formtall under 70 må avlegge bruksprøve som varmblodshingstene. De med formtall over 70 behøver ikke å avlegge bruksprøve.

5 dagers individtest. Hingstene fremvises kun innenfor spesialdisiplin.

Prestasjonsvurdering erstatter ridbarhetsprøve med testrytter. Hingstene i klasse IIIc) bedømmes i følgende disipliner:

- Helse
- Eksteriør
- Gangartsprøve med egenrytter (for dressurhingster)
- Sprangprøve med egenrytter (for spranghingster)

Revidert og vedtatt 18.11.10

- Prestasjonsvurdering. Retningslinjer for prestasjonsvurdering er beskrevet i eget reglement
- Temperament/stallvaner

Klasse II: **2. gangs visning** (fornyng av avlsgodkjenning/kåring i NV), alder 5-7 år:

a) Hingster **5 år**.

For visningsberettigelse: Det kreves ingen tidligere oppnådde konkurranseresultater. 3 dagers individtest. Bruksegenskaper innenfor spesialdisiplin vektlegges. Hingstene i klasse IIa) bedømmes i følgende disipliner:

- Helse
- Eksteriør
- Gangartsprøve med egenrytter og testrytter (for dressuringster)
- Sprangprøve med egenrytter og testrytter (for spranghingster)
- Ridbarhetsprøve
- Temperament/stallvaner

b) Hingster **6 og 7 år**.

For visningsberettigelse: For 6-åringene kreves konkurranseresultater tilsvarende minst 3 plasseringer i LA dressur/feltritt eller 120 klasse sprang på Landsstevne nivå. For 7-åringene kreves konkurranseresultater tilsvarende minst 3 plasseringer i MB dressur/feltritt eller 1.30 klasse sprang på Lands-/Elitestevne nivå eller finalekvalifisering innenfor Breedere-systemet i respektive årgang og bruksdisiplin. Engelske fullblodshingster, arabiske fullblodshingster og shagyaraberhingster med formtall under 70 må oppfylle konkurransekrav som varmbloodshingstene. De med formtall over 70 behøver ikke konkurranseresultater.

1 dags individtest. Fremstilles til kåring for hånd eller vist i spesialdisiplin med egenrytter. Hingstene i klasse IIb) bedømmes i følgende disipliner:

- Helse
- Prestasjonsvurdering (spesialdisiplin)

c) Hingster som har avlsgodkjenning og avlagt godkjent bruksprøve fra annet europeisk avlsforbund som er godkjent av NV, og som er under 10 år følger samme bedømmelse som IIa.

Klasse I: **Siste gangs visning** (fornyng av avlsgodkjenning / kåring i NV), eldre kårede hingster:

a) Hingster 10 år og eldre.

1 dags individtest. Fremstilles til kåring for hånd eller vist i spesialdisiplin med egenrytter. Hingstene i klasse I bedømmes i følgende disipliner:

- Holdbarhet
- Prestasjonsvurdering
- Avkomsvurdering

b) Hingster som er ferdig kåret i annet avlsforbund. godkjent av NV

Revidert og vedtatt 18.11.10

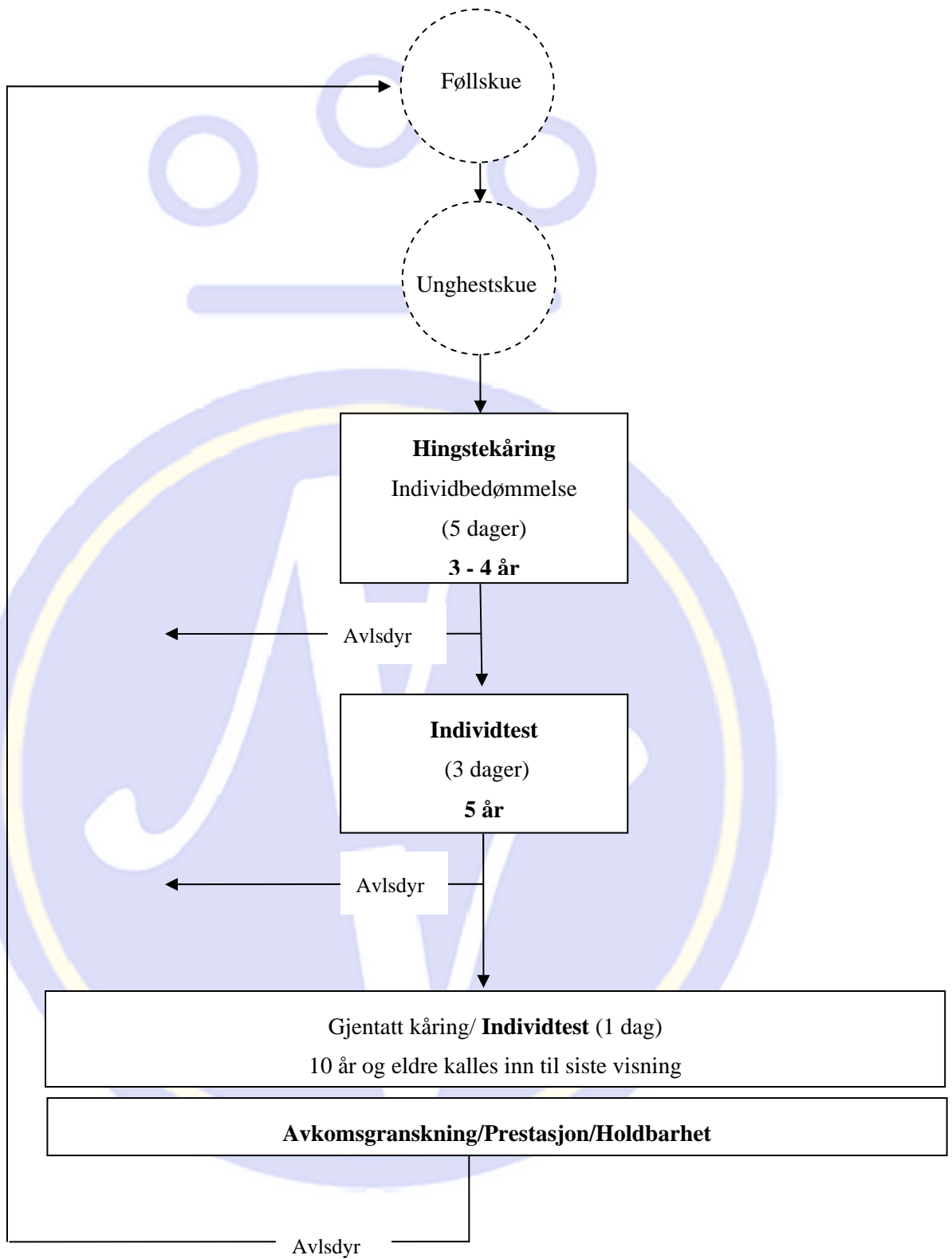
fremstilles direkte til individtest som 10 år eller eldre. Hingsten bedømmes i følgende disipliner:

- Holdbarhet
- Prestasjonsvurdering
- Avkomsvurdering
- Eksteriørbedømmelse

UTVALG AV NORSK VARMBLODS RIDEHEST HINGSTER (HOVEDLØPET)

4.1.3 Premiering

Kåring/Individpremiering:

For å oppnå kåringsgrad/individpremiering skal mankehøyde på hingstene være minimum 1.60.

Klasse III:

For å oppnå kåringsgrad er min. kravene eksteriørindeks 8, og bruksprøvekravet innenfor spesialdisiplin min. 7.5

Individpremiering kan tilkjennes i klasse I, II og III. Det er 4 kvalitetsklasser m.h.p. premiering:

Kåringsgrad (K), 3-premie, 2-premie, 1-premie.

Hingster i klasse III kan kun oppnå kåringsgrad (K) på bakgrunn av gjennomført første del av bruksprøven, unntatt hingstene i klasse III c som tildeles premiegrad.

Hingster i klasse II oppnår 3- eller 2- premie.

Hingster i klasse I oppnår 3-, 2- eller 1- premie.

1.premie ved individbedømmelse reserveres hingstene i klasse I, da disse hingstene i tillegg til full individtest, kan prestasjonsvurderes for eventuelle sportsresultater.

Klasse I og II:

Premiering utregnes ved å summere eksteriørindeks og bruksprøveindeks og dele på to.

For videre avlsgodkjennelse må hingsten oppnå 3. premie. Det er da noe strengere krav ved 2-gangs visning av hingstene.

8.0-8.49 gir 3-premie

8.5-8.99 gir 2-premie

9.0-10 gir 1-premie dersom hingsten er i klasse I eller IIIc

Avkomspremiering:

ELITE betegnelse kan tilkjennes i Klasse I uavhengig av alder, tid og sted, på bakgrunn av særdeles gode avkomsprestasjoner.

4.1.4 Interimkåring

Interimkåring (kåring utenom ordinær offentlig utstilling) kan avholdes etter nærmere angitte kriterier for hingster som:

- Var tilmeldt ordinær kåring, men som pga sykdom ga avbud.
- Er importert etter påmeldingsfristen utløp til ordinær utstilling.
- Hingstene avprøves i henhold til avlsplan i de disipliner som gjelder for den respektive klasse
- Kåring ved interimkåring gjelder kun for inneværende avlssesong.

4.1.5 Dispensasjon

Det kan søkes om dispensasjon fra gitte krav. For eldre prestasjonshingster kan det dispenseres fra kravet til røntgendato. Hingster som av spesielle grunner ikke har kunnet gjennomføre bruksprøve eller har møtt på utstillinger, kan etter søknad vurderes av kåringsnemnda for dispensasjon og gis avlsgodkjenning uten fremstilling.

Hingster som uten grunn ikke møter til ny bedømmelse i henhold til bestemmelser i avlsplanen, mister automatisk avlsgodkjennelsen / kåringen.

4.2 Kriterier for kåring/individbedømmelse

4.2.1 Individbedømmelse – omfang

Ved individbedømmelsen gjennomgår hingsten en veterinærundersøkelse, eksteriørbedømmelse og bruksprøver. Røntgenologisk- og respirasjonsundersøkelse skal foretas på forhånd i perioden 4 mnd. - 8 uker før kåring, se kap. 4.2.1.2.1. Resultatene fra individbedømmelsen for helse, eksteriør og bruksegenskaper skal vurderes i henhold til vektleggingen i avlsmålet, og gi grunnlag for kåringsavgjørelsen. Detaljer vedrørende individbedømmelsen er beskrevet i det følgende.

4.2.1.1 Protokoll/bedømmelse

Helse:

Helse bedømmes som helsestatus ved hver visning av hingsten, på bakgrunn av en veterinær forundersøkelse og kliniske helseundersøkelser på kåringsplassen. Fruktbarheten til kårede hingster vurderes ved sædprøve og drektighetsresultat.

Helsestatus skal ikke poengsettes, men grupperes i 5 kvalitetsklasser ut fra eventuell lidelses alvorlighetsgrad.

Helsekvalitet vurderes i sammenheng med øvrige individegenskaper ved kåringsavgjørelse. HOLDBARHET som helsebetegnelse (utvikling i helsestatus over tid) benyttes kun for hingster i klasse I, for yngre hingster benyttes HELSE (helsestatus).

Veterinær protokoll og helsevurdering i forbindelse med kåring er skissert i vedlegg.

Eksteriør:

Beinstilling og bevegelsens korrekthet bedømmes av kåringsdommerne på fast underlag. Øvrig bedømmelse av eksteriør skal vises innendørs for hånd og løs. Engelske fullblodshingster og araberhingster bedømmes ut i fra et eksteriør tilpasset NV-avlén.

Gangartsprøve:

Gangartsprøve foregår for bedømmelse av GANGARTER og RIDBARHET innenfor dressurdisiplin. Hingsten vises innendørs med egenrytter og testrytter. Prestasjonsvurdering av hingstene i Klasse IIb, IIIc og Ia og b vil erstatte ridbarhetsbedømmelse med testrytter på kåringsplassen. Poenggiving for engelske fullblods og araberhingster som avlegger bruksprøve blir som for varmblodshingstene, men kåringsnemnd foretar en helhetsvurdering av prøveresultatene. De min. krav som gjelder for varmblodshingstene kreves ikke av fullblods-/araberhingstene.

Sprangprøve:

Sprangprøve foregår for bedømmelse av SPRANGEGENSKAPER og RIDBARHET innenfor sprangdisiplin. Hingsten vises innendørs med egenrytter og testrytter. Prestasjonsvurdering av hingstene i klasse IIb, IIIc og Ia og b vil erstatte ridbarhetsbedømmelse med testrytter på kåringsplassen.

Retningslinjer for prestasjonsvurdering:

Godkjenning av bruksprøver fra andre avlsforbund

Godkjent materialprøve i annet forbund kan erstatte bruksprøven. Karakterene innenfor hhv. gangarts-/sprangdisiplin i annet forbund inngår da i eller erstatter norsk gangarts- og sprangindeks som grunnlag for kåringsavgjørelsen.

Temperament/stallvaner:

Vurdering foregår under hele kåringsperioden under bruksprøver og på stallen. Vurdering av temperament bedømmes med godkjent/ikke godkjent, og eventuell beskrivelse av eventuelle temperamentsavvik eller stallunoter. For eventuell kåring må disiplinen bedømmes som godkjent.

Ridbarhetsvurdering gir et sterkt bilde av hingstens TEMPERAMENT, samarbeidsvilje og gålyst i arbeidssituasjon.

4.2.1.2 Bedømmelse av helsestatus ved kåring

Hingstene vurderes i henhold til et evalueringssystem for bedømmelse av alvorlighetsgraden av lidelser ved kåring. Lidelsene som vurderes inndeles i 5 klasser med utgangspunkt i kunnskap om arvbarehet og bruksmessig betydning:

- Klasse 5. Eksklusjon
- Klasse 4. Svært betydelig lidelse, men kåring kan oppnås hvis individet er spesielt godt (av ekstraordinær kvalitet)
- Klasse 3. Betydelig lidelse, men bedømmes i forhold til eksteriør/bruksegenskaper.
- Klasse 2. Lidelse med usikker avlsmessig betydning.

Klasse 1. Ingen helsemessige bemerkninger eller uten avlsmessig betydning, forårsaket av ytre omstendigheter.

I klasse 5 plasseres hingster med lidelser som uansett individets øvrige kvaliteter ikke vil oppnå kåring. Røntgen- og endoskopifunn i klasse 4 ved den veterinære forundersøkelse vil i prinsippet avgjøre dette, men det betyr likevel ikke at hingsten ikke er berettiget å møte til kåring og få en fullverdig vurdering (se klageadgang).

I klasse 4 plasseres hingster med svært betydelig lidelse. Disse skal ikke ekskluderes på grunnlag av den veterinære forundersøkelse.

I klasse 3 plasseres hingster med lidelser av mindre betydning, som kan oppveies av andre gode egenskaper.

I klasse 2 plasseres hingster med lidelse som ikke har dokumentert avlsmessig betydning.

I klasse 1 plasseres hingster med uvesentlige helsemessige bemerkninger eller ingen helsemessige bemerkninger.

Hingster med flere lidelser i klasse 4, 3 og 2 kan bedømmes som ved forekomst av lidelser i strengere klasse.

Kun veterinærklasse skal angis i dommerprotokollen. Hingster i veterinær klasse 4 skal i tillegg ha en beskrivelse av hvorfor den står i veterinær klasse 4, mens hingster i veterinær klasse 3, 2 og 1 ikke skal ha noen veterinære anmerkninger i dommerprotokollen.

4.2.1.2.1 Forhåndsundersøkelse av hingster til kåring

Hingster som ønsker å melde seg på skal undersøkes en gang i perioden 4 mnd.-8 uker før kåring. Resultatet av forhåndsundersøkelsen (protokoll vedlagt attest fra endoskopi og røntgenbilder vurdert av oppnevnt instans, se nedenfor) skal leveres sammen med innmelding til kåring.

Merk: Røntgenbilder som leveres i forbindelse med kåring av hingst, vil ikke bli utlevert i etterkant, uavhengig av resultatet. Dette er et dokument som inngår i hestens journal knyttet til kåringen (Forvaltnings-/Offentlighetsloven). Dersom det ønskes kopier av disse bildene, bør dette tas før røntgenbildene sendes inn, da Registratør ikke har utstyr for å kopiere bilder. Meldte hingster som trekkes før bedømmelsen ved kåringen starter, har krav på å få igjen bildene.

Følgende undersøkelser skal gjennomføres:

Signalement

Signalement kontrolleres mot foreliggende registreringspapir.

Røntgenologisk undersøkelse

Norsk Varmblod legger stor vekt på sikkerheten ved diagnosesetting/frikjenning av de regioner som røntgenevalueres. Det kreves 6 standard projeksjoner (totalt 12 bilder) i henhold til kriterier i Veterinær helseundersøkelse (vedlegg).

Kvalitetssikring og bedømmelse: Røntgenbildene skal være entydig merket, preget med hestens navn, dato og bein og av tilfredsstillende kvalitet som muliggjør optimal avlesning av de aktuelle områder. Bilder merket med tusj godtas ikke.

Røntgenavdelingen ved Norges Veterinærhøgskole avleser og bedømmer bildene i 4 kategorier.

Respirasjonsundersøkelse

Endoskopi av luftveiene, spesielt med hensyn til hemiplegia laryngis (strupepiping) og tegn på lungelidelse (RAO). Observasjoner med hensyn til luftveislidelser (forøket bruk av bukmuskulatur ved respirasjon, positiv hosteprovokasjonstest). Attest vedlegges (se standard endoskopijournal).

Se for øvrig eget skjema (protokoll) for forhåndsundersøkelse ”Skjema for forhåndsundersøkelse av varmbloids ridehest i forbindelse med kåring” og ”Standard endoskopijournal for forhåndsundersøkelse av varmbloids ridehest i forbindelse med kåring”.

4.2.1.2.2 Veterinærundersøkelse av hingster på kåringsplassen

Den veterinære helseundersøkelse skal foregå under rolige omgivelser med mønstring på et fast og sikkert underlag som gir like bedømmelsesforhold for alle hingster.

Hingsten skal på bedømmelsestidspunktet være mulig å undersøke for de lidelser som skal vurderes. For at gangarter og helse skal kunne bedømmes må den være haltfri i alle gangarter. Det skal utføres en klinisk undersøkelse for vurdering av generell almenntilstand. Bøyeprøver inngår ikke i den veterinære standardundersøkelse. I helsevurderingen inngår videre de undersøkelser som er nødvendige for å kartlegge lidelser som skal bedømmes i henhold til avlsplanen.

Undersøkelsen skal inneholde:

1. *Signalementskontroll* mot foreliggende registreringspapir.
2. *Klinisk undersøkelse* for vurdering av generell almenntilstand
3. *Sirkulasjons- og respirasjonsundersøkelse*
Auskultasjon over hjertet, spesielt med hensyn til systoliske suselyder.
4. Kontroll av *bitt* (jf. tabell i kap 4.3.2.2)
5. *Ortopedisk* undersøkelse (se også skjema for helsekontroll)
Inspeksjon (se etter konturforstyrrelser)
Palpasjon (sener, leddhuler, seneskjeder)
6. Undersøkelse av *kjønnsorganer*.

Se for øvrig eget skjema (protokoll) for helsekontroll ” Skjema for helsekontroll av Varmbloids Ridehest i forbindelse med kåring”.

4.2.1.2.3 Føllprosent/sædprøve

Alle hingster som kåres må avlegge godkjent sædprøve før hingsten settes inn i avl. Det skal foretas et sæduttak på godkjent avlsstasjon og sædprøven skal vurderes av stasjonsveterinær på avlsstasjon for følgende egenskaper:

- A) Motilitet
- B) Prosent normale spermier
- C) Totalantall spermier i ejakulatet

Standard sædprøve: TNM > 2 x 10 milliarder som gjennomsnitt av 2 sædprøver avlagt med 1 times mellomrom.

Veterinærattest sendes Norsk Hestesenter og forelegges kåringsnemnd. Dersom hingsten ikke er fertil etter første sædprøve kan denne gjentas to ganger i løpet av samme avlssesong.

Kårede hingster må videre vise til en føllprosent på over 50. Kåringsnemnda i samråd med avlsutvalget/veterinærfaglig utvalg i Norsk Varmblod, bestemmer om en hingst skal kalles inn til fruktbarhetstest. Dårlig fruktbarhet kan føre til utrangering

4.2.2 Avkomsbedømmelse

Informasjon om utstillings- og konkurranseresultater hos avkom skal gi grunnlag for kåringsavgjørelsen på eldre hingster (Klasse I), samt for eventuell ELITE-utnevning av eldre hingster.

Avkomsinformasjonen må være dokumentert i Norsk Varmblods register/stambok eller i annet ridehestavlsforbund godkjent i Norsk Varmblod (jf. Norsk Varmblods registreringsreglement). Dvs. avkommene må være registrerte, og utstillings-/sportsresultater fra inn- og utland må være innrapportert med dokumentasjon, eller linket til registeret/stamboka gjennom registreringsnummer.

4.2.3 Sæd fra død hingst

Sæd fra død eller kastret kåret hingst kan benyttes innenfor gyldighetstiden av tilkjent kåring eller inntil kåringsnemnda evt. fratar hingsten avlsgodkjenningen/kåringen.

4.2.4 Godkjenning av utenlandske elitehingster

Elitehingster som importeres fra Sverige og Danmark vil automatisk få avlsgodkjennelse i Norge ved fremstilling på kåringsplass. Dette under forutsetning av at hingsten ikke har diskvalifiserende lidelser i henhold til norsk regelverk.

4.2.5 Bruk av fersk og frossen importert sæd

Kravet som legges til grunn for godkjenning, er at hingsten det importeres sæd fra er registrert og kåret i et av Norsk Varmblod godkjent ridehestavlsforbund.

Bruker av importert sæd har plikter regulert gjennom Forskrift for godkjente (reinavla/registrerte) dyr av hestefamilien. Etter forskriften (paragraf 17) skal all bruk av fersk eller frossen sæd som innføres godkjennes av norsk kåringsnemnd for rasen. For søknadsfrist og nærmere kriterier, se eget søknadsskjema.

For å kvalitetssikre registrering av avkom etter hingster kåret/stambokført i utenlandske stambøker som er godkjent i Norge, skal dokumentasjon om hingsten tilsendes Registratør ved import av sæd. Importøren skal fremlegge dokumentasjon på avstamning og kåring, samt DNA på hingsten. Det er en frist for innrapportering av bedekninger (se Norsk Varmblods registreringsreglement).

Mattilsynet stiller de helsemessige kravene i forbindelse med import, og avgjør om disse er oppfylt. Føll som blir født etter kunstig sædoverføring pålegges blodtypering / DNA test før de kan registreres med oppgitt avstamning. Ansvar for at sæden som benyttes er riktig pålegges eierne av hingst og hoppe, og eventuelle tvister må løses av disse.

Hingster kåret for avlsbruk i Norge kan også benyttes til kunstig sædoverføring på norske hopper i tråd med gjeldende forskrifter/bestemmelser fra Mattilsynet.

4.2.6 Bruk av egen ukåret hingst på egen hoppe

Norsk Varmblod tillater ikke bruk av egen ukåret hingst på egne hopper.

4.3 Eier av kåret hingsts forpliktelser

Hingsteeiers plikter er regulert gjennom Forskrift for godkjente (reinavla/registrerte) dyr av hestefamilien og er omtalt i eget hingstereglement.

Det skal foreligge DNA type på alle hingster før de settes i avl i Norge.

Eiere av kårede hingster må, dersom hingsten får pungbrokk, umiddelbart innrapportere dette til Norsk Hestesenter. Dette må gjøres klart for hingsteeiere ved tildeling av kåringsbrev/premiegrad.

5 RANGERING AV HOPPER

5.1 Hoppebedømmelse

Hopper utgjør 50 % av avlsverdien til avkommene. Det er derfor viktig å vektlegge avlsgodkjenning av hopper i avlen. For at en hoppe skal bli stambokført i Norsk Varmblod som 3-4 åring må hoppen vises på unghesttest. Bruksprøveresultater fra unghesttest kan erstattes av konkurranseresultater for eldre hopper. Unghesttest eller konkurranseresultater danner grunnlag for premiering og kan sammen med avkomsgranskning danne videre grunnlag for elitehoppestatus.

Formål

- Vurdering av bruksegenskaper (bygningmessig egnethet for ridning)
- Kartlegge og registrere avlsmaterialet (avlsgodkjenning og avlsverdivurdering av avlsdyr)
- Markedsføring av hoppene
- Stimulere til avl og bruk av hoppene.

Arrangement i regi av Norsk Varmblod:

NV arrangerer regionale føll- og unghestskuer for alle kjønn. Her bedømmes føll og 2 åringer (åringer i en uoffisiell klasse). På unghestskuer foregår også eksteriørbedømmelse av eldre hopper for en eventuell stambokføring, samt typegodkjenning av hopper med sportsresultater.

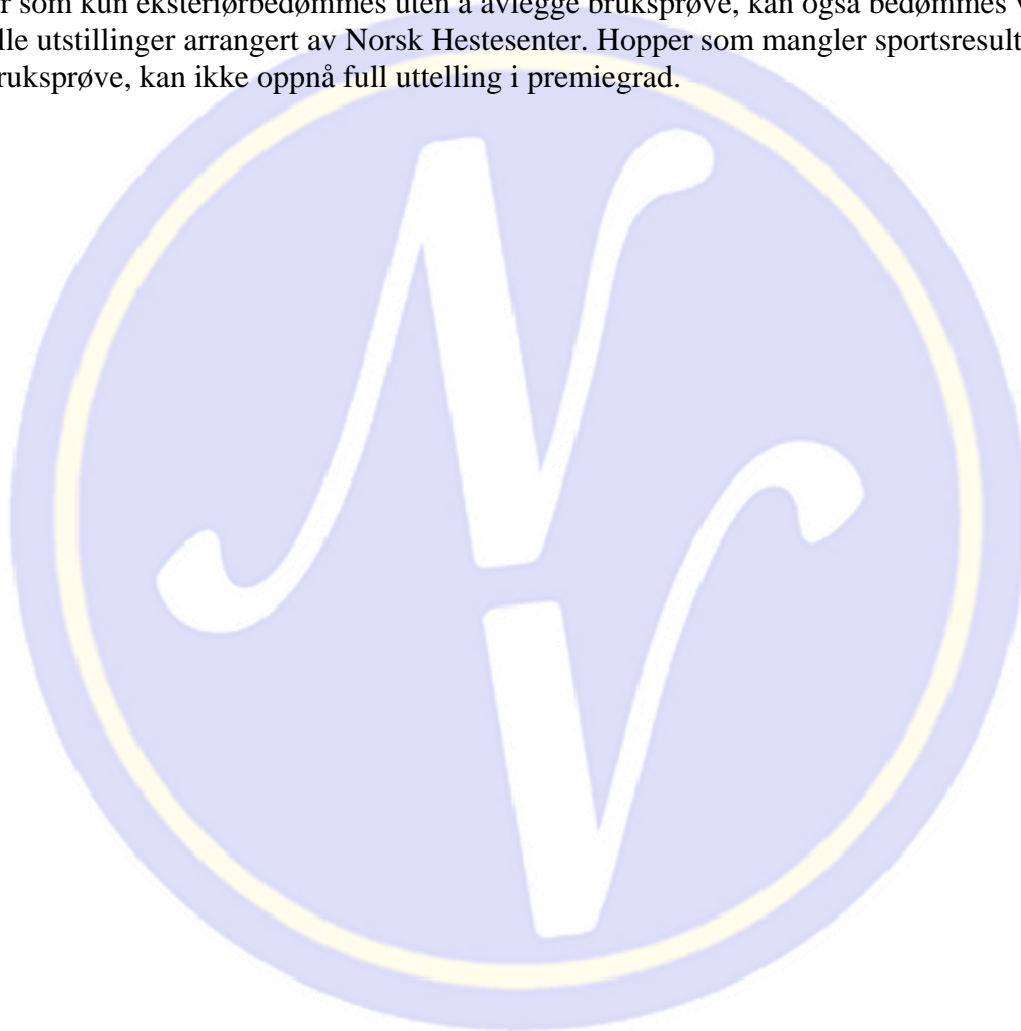
NV arrangerer regionale unghesttester for 3- og 4-åringer for alle kjønn. Eldre hopper uten dokumenterte sportsresultater kan avlegge bruksprøve her. For deltakende hopper vil bedømmelse kunne gjelde for stambokføring/typegodkjenning.

Eldre hopper med sportsresultater vises kun til eksteriørbedømmelse for å oppnå premiering. De kan vises ved regional unghesttest eller føll- /unghestutstilling.

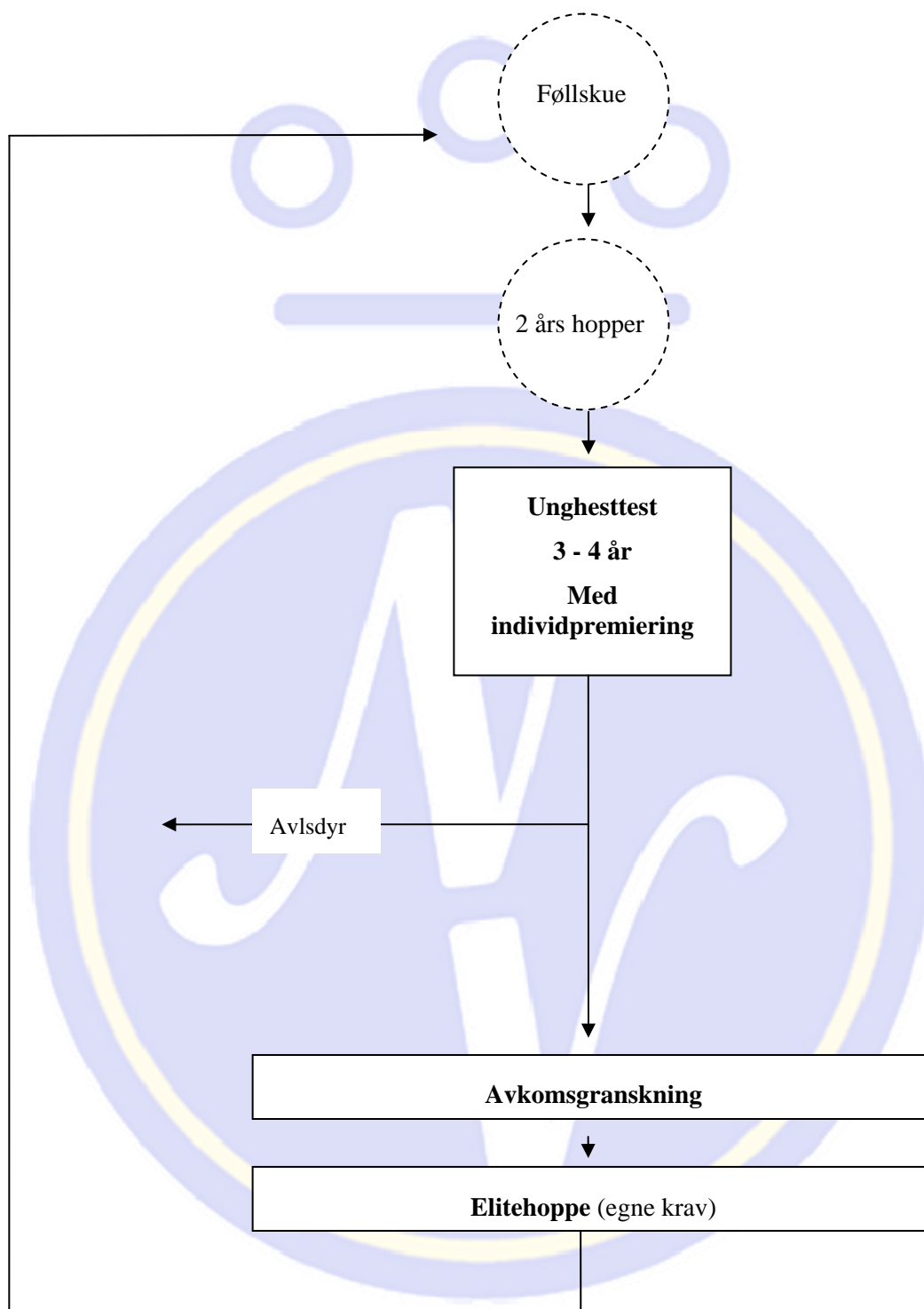
Eldre hopper uten sportsresultater avlegger bruksprøve på regional utstilling med unghesttest.

Arrangement i regi av Norsk Hestesenter:

Hopper som kun eksteriørbedømmes uten å avlegge bruksprøve, kan også bedømmes ved offisielle utstillinger arrangert av Norsk Hestesenter. Hopper som mangler sportsresultater eller bruksprøve, kan ikke oppnå full uttelling i premiegrad.

RANGERING AV NORSK VARMBLODS RIDEHEST HOPPER (HOVEDLØPET)

5.2 Utstillingsbestemmelser

5.2.1 Stambokføring av hopper

Hopper kan stambokføres på bakgrunn av en eksteriørbedømmelse som kan foretas ved regional utstilling eller utstilling i regi av Norsk Hestesenter.

Det er ønskelig at hopper uten sportsresultater (uansett alder) gjennomfører bruksprøve med eksteriørvisning og gangarter / løshopning eller en sprangavprøving med rytter. Dette utføres ved regionale NV arrangement som avholder unghesttest.

Hopper som kun eksteriørbedømmes og ikke avlegger bruksprøve, kan ikke oppnå full uttelling i premiegrad.

5.2.2 Utstillingsrett og utstillingsklasser

En hoppe har full utstillingsrett og kan premieres, hvis den er registrert i Norsk Varmblod med tre fulle generasjoner godkjent varmbloods ridehest i avstamningen (A-register) i henhold til Norsk Varmblods registreringsregler. Far, morfar og mormors far skal være kåret.

En hoppe som ikke har godkjent avstamning i henhold til Norsk Varmblods registreringsregler, kan vises for typegodkjenning.

Hopper som er vist og har fått sin individ bedømmelse, har ikke ny utstillingsrett uten å ha endret status i form av høyere oppnådde sportsprestasjoner. Unntak: 3-og 4-års hopper har visningsrett to påfølgende år.

Hopper som ikke har fått kreditt for bruksprøve eller sportsresultat i sitt premieringsgrunnlag, har anledning til å stille til ny bedømmelse.

5.2.3 Bedømmelse av fullblodshopper i Norsk Varmblod

- Fullblodshopper møter etter samme klasseinndeling som varmbloodshoppene
- Eksteriør og bruksprøve bedømmes tilpasset NV-avlen.
- Formtall på min. 70 fra galoppsport godkjennes som bruksprøve med karakter 7.5. Bruksprøveresultatet merkes i så fall med XX.

5.3 Premieringssystem for stambokmeritterende individbedømmelse av hopper

Hoppene rangeres i 4 kvalitetsklasser med følgende offisielle premieringsbetegnelse og i henhold til angitte kriterier, for engelske fullblodshopper gjelder samme rangering og poenggiving, men de min. krav som gjelder varmbloodshoppene kreves ikke av fullblodshopper.

5.4 Premiering

5.4.1 1.premie – Rød/hvit/blå sløyfe

- Godkjent avstamning i henhold til Norsk Varmblods registreringsregler.

- Gjennomført bruksavprøving i så vel dressur som sprangdisiplin. (se reglement for 3- og 4-årstest i kapittel 6). Minst en av disiplinene skal gjennomføres med rideprøve.
- Hoppen skal tilhøre kvalitetsklasse 1

5.4.2 2.premie – Rød sløyfe

- Godkjent avstamning i henhold til Norsk Varmblods registreringsregler.
- Gjennomført bruksprøve i minst en av disiplinene med rideprøve.
- Hoppen skal tilhøre kvalitetsklasse 2
- Dersom det ikke avlegges bruksprøve eller foreligger godkjente sportsresultater kreves eksteriørindeks på minimum 8, samt ingen delkarakterer under 5 i eksteriør. Dette gjelder ikke ved typegodkjenning av hopper. For typegodkjenning skal sportsresultater eller bruksprøve foreligge.

5.4.3 3.premie – Blå sløyfe

- Godkjent avstamning i henhold til Norsk Varmblods registreringsregler.
- Gjennomført bruksprøve i minst en av disiplinene med rideprøve.
- Hoppen skal tilhøre kvalitetsklasse 3
- Dersom det ikke avlegges bruksprøve eller foreligger godkjente sportsresultater kreves eksteriørindeks på minimum 7, samt ingen delkarakterer under 5 i eksteriør

5.4.4 Godkjent grad – Grønn sløyfe

- Godkjent avstamning i henhold til Norsk Varmblods registreringsregler.
- Gjennomført bruksprøve i minst en av disiplinene med rideprøve.
- Hoppen skal tilhøre kvalitetsklasse 4
- Dersom det ikke avlegges bruksprøve eller foreligger godkjente sportsresultater kreves eksteriørindeks på minimum 6, samt ingen delkarakterer under 5 i eksteriør

5.5 Typegodkjenning

Hopper med ukjent, mangelfull eller ikke godkjent avstamning må være typegodkjent på offisiell utstilling i henhold til gjeldende avlsplan for at avkom kan registreres som Norsk Varmblod Ridehest. Far til avkom etter typegodkjent hoppe må være kåret i NV eller i avlsforbund godkjent av NV det året hingsten benyttes for at avkom kan registreres i NV.

Typegodkjenning skjer på bakgrunn av individkontroll, eksteriørbedømmelse (rasebedømmelse) og prestasjonsbedømmelse i form av bruksprøve/sportsresultater.

Krav til godkjent bedømmelsen tilsvarer 2.premie. Typegodkjenning kan tidligst skje som 3 åring. Hoppene vil ikke bli fullverdig stambokført. Hesten kan ikke tildeles sløyfe eller møte til Eliteskuet, men avkom kan delta i Norsk Breeders Trophy og Unghest- VM.

karakter. Det er anledning til å møte selv om hopen er førstegangsregistrert i et utenlandsk forbund.

5.7.1 Sportsresultater

- Et sportsresultat på min. 3 plasseringer i klasse MB dressur, CNC*, feltritt, eller 1,30m hopning ved Lands-/Elitestevner arrangert av klubb i NRYF - tilsvarer et bruksprøveresultat til 7,5. Formtall på 70 tilsvarer et bruksprøveresultat på 7.5.
- Et sportsresultat på min. 2 plasseringer i klasse LA dressur, Lett feltritt, eller 1,20m hopning ved Landsstevner arrangert av klubb i NRYF - tilsvarer et bruksprøveresultat til 6,0.
- Et sportsresultat på – avlagt godkjent (50 %) LB dressurprogram, gjennomført en Debutant feltrittklasse, eller gjennomført 1,00m hopning ved D-stevne arrangert av klubb i NRYF - tilsvarer et bruksprøveresultat til 5,0.

5.7.2 Godkjenning av bruksprøver fra andre avlsforbund

Ved stambokføring av hopper kan bruksprøve fra annet europeisk avlsforbund godkjennes under følgende forutsetning:

- Dokumentasjon av avlagt bruksprøve skal sendes sammen med påmeldingsskjema for individbedømmelsen/være registrert i Norsk Varmblods register/stambok.
- Bruksprøve fra annet avlsforbund må inneholde de samme avprøvningsselementene som til enhver tid er gjeldene bruksprøvekrav i Norsk Varmblod.
- Godkjent utenlandsk bruksprøve vil klassifiseres i henhold til premieringsreglementet for hopper i Norsk Varmblod.

Dersom det er usikkerhet om hvorvidt en bruksprøve kan godkjennes, skal søknaden sendes til behandling i avlsutvalget i Norsk Varmblod.

5.8 Eliteskuet

Eliteskuet er åpent for alle føll, unghester og hopper førstegangsregistrert i NV og oppført i hovedavsnittet, som har oppnådd kvalitetsklasse I gjeldene utstillingsår. Det utnevnes årets føll, unghest og årets hoppe innen sprang og dressurdisiplin. Ved Eliteskue foregår kun opprangering og ingen karaktersetting.

Hopper som har oppnådd 1.premie i Norsk Varmblod i utstillingssesongen har anledning til å møte selv om

5.9 Embryotransplantasjon

Genetisk fremgang innen en rase er avhengig av mengden genetisk variasjon for de ønskede egenskapene, nøyaktigheten foreldrene i neste generasjon kan selekteres med, seleksjonsintensiteten og generasjonsintervallet. Embryotransplantasjon kan brukes for å influere på alle disse variablene. Særlig vil avl på gode hopper (seleksjonsintensiteten) kunne økes ved at hoppene kan reproducere samtidig som de går i sporten (en hoppers avlsevne kan

økes 4-5 ganger). Generasjonsintervallet går dermed også ned. Seleksjonen av hopper vil dessuten kunne forbedres, ved at antall avkom per hoppe kan økes (sikkerheten på avlsverdien på hopper øker med antall slektninger, f.eks. fullsøsken og avkom). Fullsøskentesting fremfor avkomstesting gir også mulighet for et redusert generasjonsintervall.

Embryotransplantasjon er tillatt i Norsk Varmblod. Ved embryotransplantasjon må det legges fram DNA-profil på begge foreldrene slik at avkommets DNA-profil kan godkjennes. Det er en frist for innrapportering av bedekninger ved embryotransplantasjon på vanlig måte ihht. registreringsreglement.

6 BEDØMMELSE AV FØLL OG UNGHEST

6.1 Utstillingsbestemmelser

6.1.1 Utstillingsrett og utstillingsklasser

Norskfødte og utenlandske varmbloeds ridehester, araber- og fullblodshester med godkjent rase og avstamning i henhold til Norsk Varmblods registreringsregler har utstillingsrett. Unghestene må være registrert som Norsk Varmblod. Føll må være under registrering i Norsk Varmblod v/innlevert original springseddel.

Unghestene deles inn og bedømmes i følgende utstillingsklasser på bakgrunn av kjønn og alder:

Hopper og hingster deles i ulike klasser avhengig av om hesten avstammingsmessig har sprang eller dressuravstamning. Eier velger selv klasse.

Sprangavstamning: s (avkom sprang)

Dressuravstamning: g (avkom gangart)

Klasse XII: Føll.

- Hopper med sprangavstamning(s)
- Hopper med dressuravstamning(g)
- Hingster og vallaker med sprangavstamning(s)
- Hingster og vallaker med dressuravstamning(g)

Klasse XI: 2-åringer.

- Hopper med sprangavstamning(s)
- Hopper med dressuravstamning(g)
- Hingster og vallaker med sprangavstamning(s)
- Hingster og vallaker med dressuravstamning(g)

Klasse X: 3-åringer – hingster og vallaker.

Klasse IX: 4-åringer – hingster og vallaker.

Klasse VIII: hopper 3 år og eldre (med og uten føll).

Åringer kan delta i egne ”uoffisielle” klasser, men resultatene er ikke stambokmeritterende. Unghester uten registrering og godkjent avstamning kan møte for å få en dommeruttalelse Eier velger selv hvilken disiplin hesten skal representere.

6.2 Føllbedømmelse

Hestene vises i ridehus. Hoppe (mor) og føll vises for hånd, og slippes så løse. Det er valgfritt om hoppen (mor) slippes løs. Momenter som bedømmes (se også kapittel 3):

- Type
- Hode, Hals, Kropp
- Bein
- Bevegelse i skritt
- Bevegelse i trav
- Bevegelse i galopp
- Helhetsinntrykk

Poengskala fra 0-10. Halve karakterer kan benyttes. Se egne dommerskjema for føll og unghest ”Dommerkort føll og unghester opp til 3 år Varmblods Ridehest”.

Premiering av føll

Føllene inndeles i tre kvalitetsklasser på bakgrunn av helhetskarakteren i bedømmingen:

Klasse I: 8,0-10 i helhet. Stor nasjonalfarget NV-sløyfe

Klasse II: 6,0-7,5 i helhet. Rød NV-sløyfe

Klasse III: 5,5 og under i helhet. Blå NV-sløyfe

Føll i Klasse I er kvalifiserte til å møte til Eliteskuet for føll og unghester, uavhengig av plassering i de regionale uttagningene. Føll som ikke er registrert i Norsk Varmblod med godkjent avstamning ihht. Norsk Varmblods registreringsreglement kan ikke tildeles sløyfe, og heller ikke møte til Eliteskuet.

For øvrige utmerkelse og premieringer se NVs Reglement for føll-, unghest og hoppeutstillinger.

6.3 Bedømmelse av 2-års unghest

Hestene vises i ridehus. De vises for hånd i skritt og trav på trekantbane, og slippes deretter løse. Momenter som bedømmes (se også kap 3):

- Type
- Hode, Hals, Kropp
- Bein
- Bevegelse i skritt
- Bevegelse i trav
- Bevegelse i galopp
- Helhetsinntrykk

Poengskala fra 0-10. Halve karakterer kan benyttes. Se egne dommerskjema for føll og unghest ”Dommerkort føll og unghester opp til 3 år Varmblods Ridehest”.

Premiering av 2-års hester

Samme premieringssystem som for føll. Se over.

6.4 Unghesttest for 3- og 4-åringer (alle kjønn)

Norsk Varmblod arrangerer regionale unghesttester for 3- og 4-åringer. Unghester kan her bedømmes som 3 og/eller 4-åringer og få en eksteriør- og bred bruksvurdering som fremtidig sportshest og eventuelt avlsdyr (for hopper).

Avprøvnings-protokollen er identisk for de 2 aldersgrupper, med unntak av at 3-åringene løshopper og 4-åringene (og eldre) hopper med testrytter. Det skal vises fullstendig bruksprøve for både 3- og 4-åringer. 5-års hopper som har hatt føll som 4-åringer kan delta på 4-åringenes premisser.

Betydningen av 3- og 4-års tester er likestilt i en avlsmessig sammenheng.

Formål

- En samlet eksteriør - og bruksavprøving av 3- og 4-årige ridehester. Vurdering av hestens anlegg og potensial som sportshest, og som avlsindivid for hopenes del (stambokføring). Hopper med føll kan vises og stambokføres som 5 åring.
- Gi ryttere og hesteeiere kvalifisert rådgivning, samt fastlegge grunnlaget for hestens videre utdanning.
- Avlsstimulerende
- Samarbeid mellom avl og sport.

6.4.1 Bedømningsdisipliner

- A) Veterinær
- B) Eksteriør
- C) Gangarter
- D) Sprangegenskaper

A) Veterinær / Helse (felles opplegg for begge aldersgrupper):

Det utføres forenklet klinisk undersøkelse (slimhinner, lymfeknuter, hud/hårlag, hjerte/respirasjon) med mønstring på fast underlag (skritt og trav). Det skal kun vurderes om hesten er konkurranseskikket for situasjonen. Bedømmes med Godkjent /Ikke godkjent. Måling av mankehøyde (stangmål), brystomfang og pipeomfang (båndmål).

B) Eksteriør (felles opplegg for begge aldersgrupper):

Hesten vises innendørs for hånd og løs, og bedømmes i 7 delmomenter.

C) Gangarter /Bruksprøve

Gangarter vist løst skal være en del av eksteriørbedømmelsen og gangarter vist under rytter danner grunnlaget for bruksavprøving m.h.p dressuregenskaper og ridbarhetsvurdering. Eksteriørbedømmelsen og bruksprøven er atskilte disipliner som inngår i den samlede vurdering av hesten.

For 3-åringer (frivillig):

Hestene vises i skritt, trav og galopp under egenrytter (testrytter brukes ikke på 3 åringer). Skritt, trav, galopp og ridbarhet/temperament blir bedømt av bruksprøvedommer fra marken. Ridbarhet benyttes om samspillet mellom hest og rytter registrert av bruksprøvedommer fra marken.

For 4-åringer og eldre (obligatorisk):

Hestene vises i skritt, trav og galopp. Egenrytter- og testrytterprøve. Skritt, trav og galopp bedømmes av bruksprøvedommer fra marken, mens ridbarhet bedømmes av testrytter.

D) Sprang / Bruksprøve:

For 3-åringer anses løshopningsprøve som fullverdig sprangavprøving med henblikk på spesialdisiplin, mens 4-åringene skal i spesialdisiplin avlegge sprangprøve med rytter. En sprangprøve avlagt som løshopning markeres i dommerprotokollen med "(L)" etter sprangindeksen.

Testing av 3 -årige hester innebærer en obligatorisk løshopningsprøve

Teknikk, kapasitet, galopp og temperament bedømmes av bruksprøvedommer fra marken:

Testing av 4 -årige hester og eldre (4-års test) innebærer obligatorisk sprangprøve (løshopping eller under rytter)

Hester som skal vise sprangprøve under rytter viser både egenrytter- og testrytterprøve. Teknikk, kapasitet og galopp bedømmes av bruksprøvedommer fra marken, mens temperament/ridbarhet bedømmes av testrytter.

6.4.2 Premiering for 3 og 4 år gamle hester (3-årstest + 4-årstest)

Alle 3 og 4 års hester deles inn i kvalitetsklasser på bakgrunn av resultatene fra utstillinger:

Kvalitetsklasse 1:

Eksteriørindeks x 0.4 pluss bruksprøveindeks x 0.6 = **8 eller høyere.**

Både eksteriør og bruksprøveindeks må være min 7, ingen øvrige delkarakter under 5.

Kvalitetsklasse 2:

Eksteriørindeks x 0.4 pluss bruksprøveindeks x 0.6 = **7,0- 7.9.**

Både eksteriør og bruksprøveindeks må være min 6, ingen øvrige delkarakter under 5.

Kvalitetsklasse 3:

Eksteriørindeks x 0.4 pluss bruksprøveindeks x 0.6 = **6.0- 6.9.**

Ingen delkarakter under 5.

Kvalitetsklasse 4:

Eksteriørindeks x 0.4 pluss bruksprøveindeks x 0.6 = **5,0-5,9**

Dersom hesten avlegger bruksprøve i begge disipliner, gjelder høyeste oppnådde karakter som grunnlag for beregning av kvalitetsklasse.

Kvalitetsklasse 5:

Eksteriørindeks x 0.4 pluss bruksprøveindeks x 0.6 = **under 5,0.**

Fargene på kvalitetsklassen er som følger:

Kvalitetsklasse 1: Stor rød, hvit og blå NV-sløyfe

Kvalitetsklasse 2: Rød NV-sløyfe

Kvalitetsklasse 3: Blå NV-sløyfe

Kvalitetsklasse 4: Grønn NV-sløyfe

Beste gangartshest, beste spranghest og beste norskfødte i klasse I fra hver disiplin premieres på de regionale utstillingene.

Norskfødte, norskregistrert hester i kvalitetsklasse I er automatisk startberettiget til Eliteskuet.

Unghester som ikke er registrert i Norsk Varmblod med godkjent avstamning ihht. Norsk Varmblods registreringsreglement kan ikke tildeles sløyfe, og heller ikke møte til Eliteskuet.

7 AVLSREGULERENDE TILTAK

7.1 Import og eksport

Etter 01.01.1995 kreves det ikke lenger importlisens for import av levende hester. Hester kan importeres når den fastsatte tollsats betales, og ved å tilfredsstillе de veterinære krav til importen. Disse kravene varierer om importen skal skje innenfor eller utenfor EØS-området. Offentlig veterinær/Mattilsynet og Tollvesenet kan gi nærmere opplysninger. I henhold til § 6 i "Forskrifter om godkjente (reinavla/registrerte) dyr av hestefamilien" og Forskrift om velferd for hest kreves et identifikasjonsdokument (pass) som skal følge hesten ved flytting. Dokumentet skal fylles ut på godkjent formular og undertegnes av godkjent organisasjon i eksportlandet.

8 AVLSSTIMULERENDE TILTAK

8.1 Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Varmblod (NV)

8.1.1 Datafangst Sport-Avl – ”Sentral hestedatabase”

Norsk Varmblod har overtatt registreringen av sportshester som Norges Rytterforbund foretok tidligere. Mange av disse sportshestene er individer som er av interesse for varmbloids ridehestavl. Det gir også større sikkerhet for at en hest kun blir registrert ett sted med samme registreringsnummer og navn og ett pass. Alt sammen som et ledd i det [internasjonale arbeidet som pågår vedr. unik ID-merking av hester](#) mtp. registrering av sportsresultater for avlen (prestasjonsavl) og avlsinformasjon til sporten (start- og resultatlister). Det er et mål å videreføre og videreutvikle dette arbeidet, som bør ende opp i et felles dataregister/registreringskontor.

Kvalitetssikring av datafangsten ved avls- og sportsarrangementene vha. regelmessige dommerseminarer og kontinuerlig arbeid med dreiebøker, stevnearrangørprogrammer og informasjons- og evalueringsarbeid er et annet mål.

8.1.2 Hingstekatalog/hingstestambok

Hingstekatalogen er en årlig fortegnelse som presenterer en objektiv informasjon om kårede hingster for hoppeeiere, derunder bedeknings- og avkomsstatistikker, sportsprestasjoner og avlsverdier. I tillegg formidles informasjon om avl/oppdrett, det å få føll og trening av unghesten.

8.1.3 Hingstekåring

Norsk Hestesenter forestår kåringen i henhold til gjeldende forskrift. Det er et mål at hingstekåringen skal avvikles på fast basis i sammenheng med et stort sportsarrangement. Dette for å forbedre samarbeidet mellom sport og avl og eksponere NV og hingstene, som er NVs beste reklamevindu, mot et bredt publikum både nasjonalt og internasjonalt.

8.1.4 Føll-/Unghestskue/3- og 4-årstest/hoppeutstillinger

NV arrangerer årlig utstillinger for føll- og 2-års varmblodige unghester; hopper, hingster og vallaker. NV er også ansvarlig for gjennomføring av 3- og 4-årstest.

3-, 4- (5) års hingster, hopper og vallaker og eldre, kan delta. Norsk Varmblod fastsetter terminliste for utstillingene/testene, og oppnevner dommere. Norsk Varmblods arrangør er ansvarlig for å rapportere resultatene til NVs Stambokkontor/Registrator.

Hestene må være registrert i Norsk Varmblods register med godkjent varmbloidsavstamning før de kan premieres. Det er et mål å bedre oppslutningen om 3- og 4-årstest generelt, og spesielt for hopper.

Målet er større utstillinger med mange individer av rasen varmbloids ridehest på samme sted for å få større grad av harmonisering/reduksjon av miljøkomponenten i bedømmelsene og dermed størst mulig sikkerhet i seleksjonen.

8.1.5 Avlschampionater – Unghestklasser avdeling B

Norsk Varmblod arrangerer aldersbestemte klasser i både sprang, dressur og feltritt for 5- og 6-årige ridehester, eventuelt også 7-årige ridehester i samarbeid med Norges Rytterforbund (NRYF) og søsterorganisasjonene i Europa/det internasjonale rytterforbundet (FEI).

Norsk Breeders Trophy (NBT) er et nasjonalt avlschampionat med kvalifikasjonsrunder i de ulike disipliner med finale på høsten.

Unghest-VM er et internasjonalt championat mellom avlsforbund som er medlem i WBFSH, med plasser relatert til avlsforbundets størrelse. Representasjon ved unghest-VM skjer etter kriterier fastsatt av Norsk Varmblod.

Konkurransetilbudet for 4 åringer tilpasses målsettingen om at flest mulig av disse møter til 4-årstest.

8.1.6 Dommerutdanning – testrytterdommere, eksteriørdommere og konkurransedommere.

Det er et mål å videreutvikle dommerutdanningen i samarbeid med søsterorganisasjonene i Europa/Verdens Ridehestavlsforbund (WBFSH) og Norges Rytterforbund (NRYF) for økt harmonisering og dommerutveksling. Derunder ridbarhetstester (fremmedrytterttest) som kontinuerlig skal evalueres/videreutvikles.

8.1.7 Unghestutdanning

Tiltak for å stimulere avl av norskfødt varmbloids ridehest henger sammen med tiltak for å stimulere bruken av norskfødte hester, og dermed avsetningsmulighetene. Viktige tiltak er ulike markedstiltak og utvikling av unghestkonkurranser / klasser og samarbeidsmodeller med rytterne. Det er et mål å jobbe for samarbeidsmodeller og utdanning av unghestberidere i Norge.

8.1.8 Andre tiltak

Andre tiltak for oppfølgingen av avlsplanen for varmbloids ridehest blir:

- Stimuleringstiltak for å øke oppslutningen om 3- og 4-årstest / hoppeutstillingene. Bedre forholdet til “rytter-Norge”, blant annet gjennom å arrangere utstillinger i tilknytning til et ridemiljø.
- Tiltak for å stimulere avl og bruk av norskfødt varmbloids ridehest anses som viktig. Norsk Varmblod arrangerer bl.a. treningssamlinger, fagdager, avlsseminar, auksjoner/salgshestvisninger og fakturer. Det arrangeres jevnlig møter mellom Norges Rytterforbund, Norsk Hestesenter og NV.

8.2 Avlsstimulerende tiltak i regi av Norsk Hestesenter (NHS)

Norsk Varmblod er en av stifterne av Norsk Hestesenter (NHS), som er en frittstående, næringsdrivende stiftelse. Norsk Hestesenter er utpekt av Landbruks- og Matdepartementet som det øverste koordinerende organ mellom avlsorganisasjonene og Landbruks- og Matdepartementet vedrørende hest og hesteavl.

Norsk Hestesenter har som mål (vedtektenes formålsparagraf) ved aktivt arbeid å fremme kvaliteten på hesteholdet og hesteavlen i Norge og være det høyeste faglige senter for avl av hest og for utdanning av hestepersonell i Norge. Stiftelsen skal etter nærmere avtale påta seg oppgaver i tilknytning til hestehold og hesteavl som Landbruks- og Matdepartementet og organisasjonene finner formålstjenlig å legge til stiftelsen.

Representantskapet ved Norsk Hestesenter er stiftelsens øverste organ og velger Styret. Norsk Varmblod er representert i Representantskapet i Norsk Hestesenter med en representant.

Avlsrådet i Norsk Hestesenter er et politisk organ med formål å fremme norsk avl i samarbeid med de enkelte raseorganisasjoner. Avlsrådet er rådgivende fagorgan for styret i Norsk Hestesenter i avlsrelaterte spørsmål. Norsk Varmblod representeres i Avlsrådet i Norsk Hestesenter gjennom felles representant for utenlandske sportshestraser/ponnier.

8.2.1 Hingsteutstillinger

Norsk Hestesenter forestår kåringen i henhold til gjeldende forskrift i samarbeid med Norsk Varmblod og NHS oppnevner kåringsnemnd etter innstilling fra NV.

8.2.2 Hoppe- og unghestutstillinger

Varmblods ridehopper – evt. føll- og 2-åringer - kan eksteriørbedømmes, men ikke avlegge bruksprøve på utstillinger i regi av Norsk Hestesenter under forutsetning at man kan måle hopenes egenskaper i henhold til Norsk Varmblods avlsplan. Se kapittel 5 og 6. Norsk Varmblod dispenserer fra løsviising ved eksteriørbedømmelsen i distrikter uten NV-arrangør dersom en slik løsviising er praktisk umulig. Galoppkarakter fastsettes da ved longering.

Merk: NHS sitt utstillingsreglement vil gjelde på disse utstillingene. Det må fremgå av NHSs terminliste hvilke arrangører som har fasiliteter for løsviising.

NHS plikter å innrapportere evt. resultater til stambokfører/registrator i Norsk Varmblod.

Hopper uten sportsresultater må ha høyere eksteriørkarakterer for å få full uttelling i premiegraden, men kan fortsatt premieres. Slike hopper må på en NVs utstilling for å kunne avlegge bruksprøve med mulighet for full uttelling i premiegraden.

Unge hopper(3-4 år) oppfordres derfor spesielt til å komme på NVs utstillinger.

8.2.3 Individregistrering og utgivelse av stambok

Norsk Varmblod og Norsk Hestesenter (NHS) har hatt avtale om den praktiske gjennomføringen av registrering/stambokføringen, fornyet i 2006 gjennom avtale mellom Norges Rytterforbund, Norsk Varmblod og Norsk Hestesenter, om en egen sekretær- og stambokførerstilling (registrator) for Norsk Varmblod finansiert av NHS, mot at all stambokføring vil fortsette i den felles hestedatabasen.

Registrator har ansvar for registrering, passutstedelse og stambokføring av norsk varmbloods ridehest etter de retningslinjer som NV gir. Registreringsregler og stambokføring for varmbloods ridehest i Norge er spesifisert i eget dokument. Registrator gjør vedtak på vegne av Norsk Varmblod som godkjent instans. Forvaltningslovens og Offentlighetslovens

saksbehandlingsregler gjelder med krav til habilitet og taushetsplikt, og krav til enkeltvedtak (forvaltn.lov § 2): Dvs. et vedtak om avslag medfører plikt til skriftlighet, henvisning til hjemmel, begrunnelse og innhold, underretning om vedtaket og klageadgang.

Norsk Varmblod er 1.klageinstans, Mattilsynet er 2.klageinstans. Ved tvilstilfeller skal Norsk Varmblod konsulteres.

Det er et mål å forbedre innrapporteringen av bedekninger og fødte føll. Registrator er pliktig til å gi ut bedeknings- og fødselsstatistikk årlig samt egen stambok over premierte individer for norsk varmbloids ridehest.

8.2.4 Annen økonomisk støtte til avlsarbeid

Norsk Hestesenter får overført midler til drift fra Norsk Rikstoto etter bestemmelser gjort av Landbruks- og Matdepartementet. Styret i NHS fastsetter i sin budsjettprosess midler til avlsfremmende tiltak. Fordeling/tildeling av midler besluttet av styret etter innstilling fra avlsrådet ved NHS på bakgrunn av søknad fra avlsorganisasjonene.

Norsk Hestesenter har ansvar for utviklingsarbeid i henhold til gjeldende avlsplaner. I gjeldende plan for Norsk Varmblod omfatter dette:

- Registrering av resultater fra ulike bruksområder for alle registrerte varmbloids ridehester. Dette må skje i samarbeid med Norges Rytterforbund.

9 OPPFØLGING AV AVLSPLANEN

9.1 Revisjon av avlsplan

Arbeidet med en avlsplan er en dynamisk prosess og Avlsutvalget i Norsk Varmblod arbeider kontinuerlig med avlsplanen ut i fra et helhetsperspektiv. Avlsplan for norsk varmbloids ridehest skal som hovedregel ha en hovedgjennomgang hvert fjerde år, og kan endres årlig. Endringer bør baseres på dokumentert eller sannsynlig effekt med avlsfremmende og/eller avlspolitisk betydning. Innspill stiles via Styret til Avlsutvalget, som gir en faglig begrunnet innstilling på endringsforslag overfor Styret/ Representantskapet i NV.

Norsk Hestesenter, som det øverste koordinerende organ mellom avlsorganisasjonene og Landbruks- og Matdepartementet vedr. hest og hesteavl, gir sin faglige vurdering av og tilslutning til avlsplanen.

9.2 Endringsforslag

Ordinær frist for endringsforslag vedrørende avlsplan, er 15. august ved hovedrevisjon / store endringer og 1.oktober for mindre endringer året før det er tenkt satt i verk.

Raseorganisasjonen retter forslag til avlsrådet ved Norsk Hestesenter. Styret ved Norsk Hestesenter gir endelige tilslutning til eventuelle endringer.

10 KLAGEBEHANDLING AV UTSTILLINGS- OG KÅRINGSAVGJØRELSER

10.1 Klagerett

Vedtaket som er fattet i medhold av forskriftene, gir klagerett i medhold av Forvaltningsloven av 10. februar 1967, kap. VI. Klagefristen er 3 uker fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet fram. Klagen sendes til det forvaltningsorganet som har fattet vedtaket.

10.2 Klagebehandling kåring

Klage på røntgenavlesning ved forhåndsundersøkelse av hingster til kåring skal framsettes skriftlig til Stiftelsen Norsk Hestesenter, Starum, 2850 Lena v/avlsledelsen. Godkjent instans for bedømmelse av røntgenbilder vurderer saken på nytt, med evt. nye saksopplysninger/bilder. Hvis vedtaket opprettholdes, går saken til klagenemnda for kåringsavgjørelser som er klageinstans. Klagenemnda for kåringsavgjørelser skal da innhente ny vurdering av bildene av et annet fagutvalg/vitenskapelig miljø enn det som avleste bildene første gang (se mandat for klagenemnda i vedlegg). Hingsten kan møte til kåring mens klagesaken behandles for ikke å miste tid i tilfelle klagen tas til etterfølgelse. Klage på kåring skal framsettes skriftlig til Stiftelsen Norsk Hestesenter, Starum, 2850 Lena v/avlsledelsen. Kåringsnemnda vurderer saken på nytt, med evt. nye saksopplysninger. Hvis vedtaket opprettholdes, går saken til klagenemnda for kåringsavgjørelser som er klageinstans (se mandat for klagenemnda i vedlegg).

11 VEDLEGG**Klassifisering av arvelige defekter/holdbarhetslidelser:**

Se pkt. 4.2.1.2 Helsestatus.

Klasse 5. Eksklusjon

Klasse 4. Svært betydelig lidelse, men karing kan oppnås hvis individet er spesielt godt (av ekstraordinær kvalitet)

Klasse 3. Betydelig lidelse, men bedømmes i forhold til eksteriør/bruksegenskaper.

Klasse 2. Lidelse med usikker avlsmessig betydning.

Klasse 1. Ingen helsemessige bemerkninger eller uten avlsmessig betydning, forårsaket av ytre omstendigheter.

Lidelse		Klassifisering
KJØNNSORGANER		
Kryptorkisme (<i>klapphingst/urhingst</i>)		5
Pungbrokk <i>Det finnes i varierende grad på føll og eldre hingster. Kan oppstå i alle aldre. Hingster med en testikkel fjernet på grunn av pungbrokk, samt kåra hingster som pådrar seg dette før 10 års alder, skal utelukkes.</i>		5
Testikkelforandringer (<i>størrelse/konsistens/plassering</i>)	<i>Tydelig små testikler</i>	5
	<i>Avvik i størrelse >50% forskjell</i>	5
	<i>Avvik i størrelse >25% forskjell. Ved normal sædprøve.</i>	2
	<i>Tydelig konsistensendring</i>	5
	<i>Leieforandringer begge testikler</i>	5
	<i>Leieforandring en testikkel</i>	3
	<i>Små avvik – avvik vurderes i relasjon til sædprøve.</i>	3
	<i>Betennelser, skader</i>	1

ORTOPEDISKE LIDELSER		
Osteochondrose/osteochondroselignende tilstander		4
Spatt	<i>Hingster i klasse IIIa,b og II</i>	5
	<i>Hingster 8 år og eldre (i klasse IIIc og I)</i>	4
Forfangerhet	<i>Hingster i klasse IIIa,b og II</i>	4
	<i>Hingster 8 år og eldre (i klasse IIIc og I)</i>	3
Draktbruskforbeining		2
Bukkehov	<i>Hingster i klasse IIIa,b og II</i>	4
	<i>Hingster 8 år og eldre (i klasse IIIc og I)</i>	3
Ringfot		3
Patellaopphaking		3
Galler		2

LUFTVEISLIDELSER		
Strupepiping/laryngeal hemiplegi <i>diagnostisert ved endoskopi der ett eller begge stemmebåndene med tilhørende arytenoidbrusk er helt eller delvis lammet.</i>	<i>Hingster i klasse IIIa,b og II</i>	5
	<i>Hingster 8 år og eldre (i klasse IIIc og I)</i>	4
RAO (Recurrent Airway Obstruction)	<i>Hingster i klasse IIIa,b og II</i>	5
	<i>Hingster 8 år og eldre (i klasse IIIc og I)</i>	3
LIDELSER I FORDØYELSESKANAL		
Bittfeil <i>Overbitt eller underbitt der fortenner i over- og underkjeve ikke slites mot hverandre og dette ikke skyldes påført skade.</i>	<i>Overbitt/underbitt uten kontakt</i>	5
	<i>Overbitt/underbitt med kontakt</i>	3
LIDELSER I SKJELETTMUSKULATUR		
Navlebrokk		3

LIDELSER I ØYNENE		
Katarakt		3
Abnormt lite øye/mangel på øye		3
LIDELSER I HJERTE/KRETSLØP		
Misdannelser i hjertet <i>Spesiell undersøkelse kreves dersom det avdekkes unormale forhold ved auskultasjon</i>		3
ADFERDSPROBLEMER		
Krybbebiting/luftsluking/veving/boksvandring		3

Krav om standardprosjeksjoner ved forhåndsrøntgen:	
Tåledd – 2 projeksjoner begge forben for evaluering av draktbruskforbeining, ringfot. (kronledd/hovledd), forfangenhet, evt OCD:	AP-projeksjon
	Side projeksjon
Haser 3 projeksjoner begge bakben:	45 Dorsomedial-plantarolateral skråproj (OCD-proj)
	45 Dorsolateral-plantaromedial skråprojeksjon
	AP (anterior-posterior) projeksjon
Kneledd 1 projeksjon begge bakbein:	Skråprojeksjon (45 caudolateral-craniomedial). (Patella og mediale femurcondyl må kunne studeres på bildene).
Klassifisering av røntgenbilder	
Kat 1:	Røntgenologiske uten spesifikke funn eller anmerkninger uten betydning.
Kat 2:	Røntgenologiske funn med små avvik fra normen, klinisk betydning er uklar, usikker eller ukjent.
Kat 3:	Røntgenologiske funn med store avvik fra normen, men hvor negativ innflytelse på egenskap og prestasjon er ukjent.
Kat 4:	Røntgenfunn som med stor sannsynlighet har negativ innflytelse på egenskaper og prestasjon